

JËFI NDAW YA KIRIST YÓNNI

Yeesu Kirist yéeg na ci asamaan

¹ Yaw Teyofil, téere bu jëkk, ba ma bindoon, ëmb na lépp li Yeesu tàmbali woona jëf ak a jàngle, ² ba ci bés, ba ko Yàlla yéeg ci asamaan. Lu ko jiitu joxoon na ay ndigal, jaare ci Xel mu Sell mi, jëm ci ndaw ya mu tànnoon. ³ Gannaaw ay coonoom, ñëw na ci ñoom, di leen won ay firnde yu bare te wér ne mu ngi dund; mu feeñu leen diirub ñeent fukki fan, di diisoo ak ñoom ci lu jëm ci nguuru Yàlla.

⁴ Am bés muy lekk ak ñoom, mu sant leen ne: «Buleen sore Yerusalem, waaye ngeen xaar li Baay bi dige woon te ma waxoon leen ko. ⁵ Ndaxte Yaxya daa na sóob nit ñi ci ndox, waaye yéen dees na leen sóob ci Xel mu Sell mi fi ak ay fan yu néew.»

⁶ Bi ñu dajaloo ak moom nag, ñu laaj ko: «Boroom bi, ndax ci jamono jii ngay yékkatiwaat nguuru Israyil?» ⁷ Mu ne leen: «Ngeen xam jamono yi ak saa, yi Baay bi dogal ci sañ-sañam, loolu mayuñu leen ko. ⁸ Waaye bu Xel mu Sell mi ñëwee ci yéen, dingeen jot kàttan te nekk samay seede ci dëkku Yerusalem, ca diiwaani Yude ak Samari yépp ak ba fa àddina yem.»

⁹ Bi mu waxee loolu, te ñu di ko xool, Yàlla yéeg na ko, te aw niir jël ko, làq ko seeni bët. ¹⁰ Bi muy dem nag, te ñu ne jàkk asamaan, ñaar ñu sol yu weex daldi ne seef, taxaw ci seen wet. ¹¹ Ñu ne leen: «Yéen waa Galile, lu tax ngeen taxaw, di xool ci asamaan? Yeesu male ñu jële ci seen biir, yéeg ko asamaan, dina délsi ni ngeen ko gise, muy dem asamaan.»

Ñu tànn Macas, mu wuutu Yudaa, nekk ndaw

¹² Bi loolu amee ñu jóge ca tund, woowu ñuy wax tundu Oliw ya, te mu dend ak Yerusalem lu tollu ak kilomet*, ñu daldi dellu Yerusalem. ¹³ Bi ñu dikkee, ñu yéeg ca néeg, ba sut ca taax ma, fa ñuy dal.

Ñoo doon Piyeer ak Yowaana,

Saag ak Andare,

Filib ak Tomaa,

Bartelemi ak Macë,

Saag doomu Alfe,

ak Simoŋ mi bokkoon ci mbooloo mi ñuy wax Ñi farlu
ci moom seen réew;

ak Yudaa doomu Saag.

¹⁴ Ñoom ñépp ñoo bokk menn xel, di wéy ci ñaan ci Yàlla, ànd ak jigéen ñi ak Maryaama, ndeyu Yeesu, ak rakki Yeesu yu góor.

¹⁵ Ca bés yooya nag Piyeer taxaw ca digg bokk ya, di mbooloo mu tollu ni téeméer ak ñaar fukk. ¹⁶ Mu ne leen: «Bokk yi, li Xel mu Sell mi waxoon ci Mbind mi jaarale ko ci gémmiñu Daawuda, fàww mu am. Waxoon na ci mbirum Yudaa, mi wommat ñi jàpp Yeesu ¹⁷ te mu bokkoon ci nun, ba am cér ci liggéey bi.»

¹⁸ —Pey gi Yudaa jotoon ci ñaawteefam, mu jënd ci tool, daanu fa, ba fàcc, ay butitam tuuru. ¹⁹ Loolu siiwoon na ci waa Yerusalem, moo tax ci seen làkk ñuy tudde tool ba Akeldama, maanaam «Toolu deret».—

²⁰ Piyeer teg ca ne: «Ndaxte lii lañu bind ci téereb Sabóor:

“Na kërám gentál,

bu fa kenn dëkk.”

Te it:

“Na keneen bey sasam.”

---

* 1:12 kilomet: maanaam li ñu maye Yawut yi, ñu dox ko ci bés sub noflaay bi.

²¹ Kon ñeel na nu, nu tànn kenn ci ñi bokk ak nun, diir bi Yeesu doon dem ak a dikk ci sunu biir, ²² li dale ci bi ko Yaxya sóobee ci ndox, ba bés ba ko Yàlla jële ci sunu biir, yéegé ko. Kooku war na ànd ak nun, di seedeel ndekkitel Yeesu.»

²³ Bi ko Piyeer waxee, ñu tudd ñaar: Yuusufa, mi ñu dippee Barsabas te di ko dàkkentale Yustus, moom ak Macas. ²⁴ Ñu ñaan ci Yàlla ne: «Boroom bi, yaw mi xam xolu nit ñépp, won nu ki nga tànn ci ñaar ñii, ²⁵ mu yenu liggéeyu nekk sa ndaw, wuutu Yudaa, mi ko bàyyi, dem bérabam.» ²⁶ Noonu ñu boole leen, tegoo ay bant, bant ba dal ca Macas, mu fekki fukki ndaw ya ak benn.

2

Ñëwug Xel mu Sell mi ca màggalu Pàntakot

¹ Bi bésu màggalu Pàntakot agsee, ñoom ñépp boollo nañu ci benn bérab. ² Ca saa sa riir jollee asamaan, mel ni ngelaw lu gaaw te bare doole, daldi fees dell kër, ga ñu toog. ³ Te ay làmmiñ yu mel ni sawara feeñu leen, ñu tasaaroo ci seen biir, toj ca kaw kenn ku nekk. ⁴ Noonu ñu fees ak Xel mu Sell mi ñoom ñépp, ñu daldi wax yeneen làkk, ni leen Xel mu Sell mi maye, ñu wax ko.

⁵ Fekk booba amoon na ay Yawut yu daloon Yerusalem, doon ay nit ñu ragal Yàlla te bokk ci xeeti àddina yépp. ⁶ Bi nit ñi déggee riir ma nag, ñépp dajaloo, daldi waaru ci li ñu leen dégg, ñuy wax ku nekk sa làkk. ⁷ Ñu waaru te yéemu naa: «Gisleen, ñiy wax ñépp, ndax duñu waa diiwaanu Galile? ⁸ Naka la mana ame nag, nu di leen dégg, kenn ku nekk ci nun, ñuy wax ci sa làmmiñ, wi nga nàmp? ⁹ Nun ñi ay Pàrt, waa Medi ak waa Elam, nun ñi dëkk Mesopotami, réewu Yawut yi, Kapados, Pont ak Asi, ¹⁰ di waa Firisi, Pamfili, Misra ak weti Libi, yi dend ak Siren, nun ak gan ñi jóge Room, ¹¹ Yawut yi ak ñi tuub ci yoonu Yawut yi,

waa Keret ak waa Arabi, nun ñépp nu ngi leen di dégg, ñuy yégle mággaayi Yàlla ci sunuy làkk!»¹² Noonu ñépp waaru, ba jaaxle lool, ñuy waxante ci seen biir ne: «Lii lu muy tekki?»¹³ Waaye ñienn ñi di leen ñaawal ne: «Waay! Ñii dañoo màndi ak biiñ.»

Piyeer yégal na mbooloo mi xibaaru jàmm bi

¹⁴ Ci kaw loolu Piyeer taxaw, ànd ak fukki ndaw ya ak benn, mu wax ci kaw, di yégal mbooloo ma ne: «Bokki Yawut yi ak yéen ñépp ñi dëkk Yerusalem, dégluleen bu baax te xam lii ma leen di wax!»¹⁵ Nit ñii màndiwuñu, ci ni ngeen ko fooge, ndaxte nu ngi ci yoor-yoor rekk.¹⁶ Waaye lii mooy li Yàlla waxoon, jaarale ko ci yonentam Yowel ne:

¹⁷ “Yàlla nee na: Ci bés yu mujj yi,
dinaa tuur ci sama Xel ci kaw nit ñépp;
seen xeet wu góor ak wu jigéen dinañu wax ci kàddug
Yàlla;

waxambaane yi dinañu gis ay peeñu
te màggat yi di gént ay gént.

¹⁸ Waaw, ci bés yooyu dinaa tuur ci sama Xel
ci sama kaw jaam yu góor ak yu jigéen,
te dinañu wax ci kàddug Yàlla.

¹⁹ Dinaa wone ay kéemaan ci kaw ci asamaan
ak ay firnde ci suuf ci àddina,
muy deret, sawara ak ay niiri saxar.

²⁰ Jant bi dina daldi lëndëm,
weer wi deretal,
bala bésu Boroom biy ñëw, di bés bu mag, bi ànd ak ndam.

²¹ Booba nag ku woo Boroom bi ci aw turam,
dinga mucc.”

²² «Yéen bokki Israyil, dégluleen wax jii! Yeesu mi dëkk Nasaret, nit la woon, ku Yàlla dëggal ci seen kanam ciy kéemaan, ay jaloore ak firnde, ya Yàlla defoon jaarale ko ci moom ci seen biir; yéen xam ngeen ko.²³ Moom nag

jébbale nañu ko, jaar ci nas, bi Yàlla dogaloon te xam ko lu jiitu; te yéen rey ngeen ko ci daaj ko ci bant, jaarale ko ci loxoy bàkkaarkat. ²⁴ Waaye Yàlla dekkal na ko, daggal ko buumi dee, ndaxte dee manu koo téye. ²⁵ Daawuda wax na ci mbiram ne:

“Saa su ne gis naa Boroom bi ci sama kanam;
gannaaw mu ngi ci sama ndijoor,
duma raf.

²⁶ Moo tax sama xol sedd, may woy sama bànnex,
te it sama yaram di tëdd ci yaakaar.

²⁷ Ndaxte doo bàyyi sama ruu ci barsàq,
te doo seetaan sa waa ju sell, mu yàqu.

²⁸ Xamal nga ma yoonu dund;
dinga ma béglooji ci sa kanam.”

²⁹ «Bokk yi, man naa leena wax lu wóor ci mbirum maam Daawuda, ne dee na te suul nañu ko; bàmmee lam mu ngi ci nun ba tey. ³⁰ Waaye yonent la woon, te xamoon na ne Yàlla digoon na ko ci ngiñ ne dina teg ci nguuram kenn ci askanam. ³¹ Kon gis na lu ñëwagul, di wax ci mbirum ndekkitel Kirist ne bàyyiwuñu ko ci barsàq, te yaramam yàquwul. ³² Yeesu moomu nag, Yàlla dekkal na ko; nun ñépp seede nanu ko. ³³ Yàlla yéegge na ko ak ndijooram, te jot na ci Baay bi Xel mu Sell mi ñu dige woon, ba tuur lii ngeen gis te dégg ko. ³⁴ Ndaxte du Daawudaa yéeg ci asamaan, waaye moom ci boppam nee na:

“Boroom bi wax na sama Boroom:

“Toogal ci sama ndijoor,

³⁵ ba kera may daaneel
say noon ci sa kanam.’ ”

³⁶ «Na bànni Israyil gépp xam bu wóor nag ne Yeesu moomu ngeen daajoon ci bant, Yàlla def na ko Boroom ak Almasi bi.»

³⁷ Bi ko mbooloo ma déggee, naqaru xol wu metti jàpp leen; ñu daldi ne Piyeer ak ndaw ya ca des: «Bokk yi, lu nu wara def?» ³⁸ Piyeer ne leen: «Tuubleen seeni bàkkaar, te kenn ku nekk ci yéen, ñu sóob ko ci ndox ci turu Yeesu Kirist. Noonu Yàlla dina leen baal seeni bàkkaar te may leen Xel mu Sell mi. ³⁹ Ndaxte li Yàlla dige woon, yéena ko moom ak seeni doom ak ñu sore ñépp, di ñépp ñi Yàlla sunu Boroom di woo ci moom.» ⁴⁰ Noonu mu artu leen ak yeneen wax yu bare, di leen dénk ne: «Rëccleen ci niti jamono ju deng jii.»

⁴¹ Ñi nangu ay waxam nag, ñu sóob leen ci ndox, te ca bés booba lu mat limub ñetti junniy nit yokku nañu ci ñoom.

Mbooloom ña gëm Kirist

⁴² Ñoom nag ñuy wéy ci njànglem ndaw yi ak cig bokk, ci damm mburu ak ñaan ci Yàlla. ⁴³ Ragal jàpp ñépp, te ndaw yi di def ay kéemaan ak ay firnde yu bare. ⁴⁴ Ñi gëm nag dañoó booloo te bokk lépp. ⁴⁵ Ñu jaay seeni suuf ak seen alal, séddoo ko, ku nekk ak la ngay soxla. ⁴⁶ Te bés bu nekk ñu saxoo teew ak benn xalaat ca kër Yàlla ga, tey damm mburu ca kër ya; ñuy lekk seen ñam ak xol bu laab tey bég, ⁴⁷ di màggal Yàlla te am yiw ci wetu nit ñépp. Noonu bés bu nekk Boroom bi di yokk ca mbooloo ma ñi mucc.

3

Piyeer faj na nit ku lafañ

¹ Am bés Piyeer ak Yowaana dem, ba bégga dugg ca kër Yàlla ga ca waxtuw ñaan, maanaam tisbaar. ² Fekk ñu indi fa nit ku judduwaale lafañ, ñu di ko teg bés bu nekk ca bunt, ba ñuy wooye Bunt bu rafet ba, ca kër Yàlla ga, ngir muy yelwaan ña fay dugg. ³ Bi mu gisee Piyeer ak Yowaana nag, ñuy dugg ca kër Yàlla ga, mu dékk leen loxo. ⁴ Ci kaw

loolu Piyeer ak Yowaana ne ko jàkk, te Piyeer ne ko: «Xool nu.»⁵ Lafañ bi xool leen, yaakaar ne dina jot dara ci ñoom.

⁶ Noonu Piyeer ne ko: «Awma xalis, awma wurus, waaye li ma am, dinaa la ko jox: ci turu Yeesu Kirist mu Nasaret doxall!»⁷ Mu jàpp ci loxol ndijooram, yékkati ko. Ci saa si ay tànkam ak ay kostanam dëgër.⁸ Mu tëb, daldi taxaw, di dox. Mu dugg ak ñoom ca kër Yàlla ga, muy dox, di tëb tey sant Yàlla.⁹ Noonu ñépp gis ko, muy dox, di sant Yàlla.¹⁰ Te ñu xàmmi ko, ne moo daan toog, di yelwaan ca Bunt bu rafet ba ca kër Yàlla ga. Ñu daldi waaru lool te yéemu ci li ko dikkal.

Waareb Piyeer

¹¹ Naka waa ji taq ci Piyeer ak Yowaana, ñépp waaru; ñu daldi daw, fekksi leen ca bérab ba ñuy wax Werandaa bu Suleymaan.¹² Bi Piyeer gisee loolu nag, mu ne mbooloo mi: «Yéen waa Israyil, lu tax ngeen waaru ci lii? Lu tax ngeen di nu xool jàkk, mel ni ci sunu kàttan, mbaa ci sunu ragal Yàlla lanu doxloo kii?»¹³ Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, di Yàllay sunuy maam, màggal na Ndawam Yeesu; yéena xàcceek moom, ba jébbal ko Pilaat, fekk naroon na koo bàyyi.¹⁴ Yéen xeeb ngeen Aji Sell ji te Jub, te tinul ab reykat.¹⁵ Bóom ngeen Aji Dundal ji, waaye Yàlla dekkal na ko; seede nanu ko nun ñépp.¹⁶ Ci gëm turam la nit, kii ngeen di gis te xam ko, dëgère; waaw, turu Yeesu ak ngëm gi jóge ci moom, moo tax mu wér péñj ci seen kanam, yéen ñépp.

¹⁷ «Léegi nag bokk yi, xam naa ne ñàkka xam a tax ngeen def ko, yéen ak seeni kilifa.»¹⁸ Waaye noonu la Yàlla amale li mu yégle woon lu jiitu jaarale ko ci gémminiñug yonent yépp naan, Almaseem dina sonn.¹⁹ Tuubleen seeni bàkkaar nag te waññiku ci Yàlla, ngir seeni bàkkaar far.²⁰ Noonu jamonoy péex dina bawoo ci Boroom bi,

te muy yebal Almasi bi mu leen jagleel, maanaam Yeesu.

²¹ Asamaan war na koo yor, ba jamono ju ñuy defaraat lépp, di jamono ji Yàlla waxoon jaarale ko ci gémmiñug yonentam yu sell yépp, li dale ci njàlbéenug àddina.

²² Ndaxte Musaa nee woon na: “Boroom bi seen Yàlla dina leen feeñalal ci seen xeet Yonent ni man; nangeen ko déggal ci lépp lu mu leen wax. ²³ Képp ku déggalul Yonent boobu, dees na la far ci xeet wi.”

²⁴ «Li dale sax ci Samiyel ak ñi ci topp, bépp yonent bu wax yégle na bés yii. ²⁵ Yéen nag yéenay donn yonent yi ak kóllère, gi Yàlla fagoon ak seeni maam, bi mu naan Ibraayma: “Xeeti àddina yépp dinañu barkeel ci ki soqikoo ci yaw.” ²⁶ Yàlla feeñal na Ndawam, jëkk koo yebal ci yéen, ngir barkeel leen, ci wañni leen kenn ku nekk ci say bàkkaar.»

4

Piyeer ak Yowaana ci kanam kureelu àttekat ya

¹ Bi ñuy wax ak mbooloo ma, sarxalkat ya ak kilifag ñiy wottu kër Yàlla ga ak Sadusen ya daanu ci seen kaw.

² Ñu mer lool ci li ñuy waar nit ñi, di yégle ndekkitel ñi dee, sukkandikoo ko ci ndekkitel Yeesu. ³ Noonu ñu jàpp leen, těj leen ba ca èllég sa, ndaxte mu nga doon tàmbalee guddi. ⁴ Waaye ñu bare ca ña dégg wax ja gëm nañu, te limu góor ñi gëm yokku na, ba mat juróomi junni.

⁵ Ca èllég sa nag kilifay Yawut yi ak njiit yi ak xutbakat yi dajaloo ci Yerusalem. ⁶ Ràñnee nañu ci: Anas, miy sarxalkat bu mag bi, Kayif, Yowaana, Alegsàndar ak bokki sarxalkat bu mag bi. ⁷ Ñu dēj Piyeer ak Yowaana ca digg ba, laaj leen ne: «Lii ngeen def, ci gan kàttan, mbaa ci turu kan, ngeen ko defe?»

⁸ Ci kaw loolu Piyeer daldi fees ak Xel mu Sell mi, ne leen: «Yéen kilifay xeet wi ak njiit yi, ⁹ bu fekke ne xettali

nit ku wopp, ba mu wér, moo tax ngeen děj nu ci pénc mi tey, ¹⁰ nangeen xam lii, yéen ñépp ak bànni Israyil gépp: ci turu Yeesu Kirist mu Nasaret, mi ngeen daajoon ca bant te Yàlla dekkal ko, ci tur woowu la nit kii jěle ag wér, ba taxaw ci seen kanam. ¹¹ Yeesu moomu mooy:

“Doj wi ngeen xeeboon, yéen tabaxkat yi, te moo doon doju koñ.”

¹² Te mucc amul ci keneen, ndaxte ci ron asamaan amul weneen tur wu ñu maye ci nit ñi, wu nu wara mucce.»

¹³ Kon bi ñu gisee fit, wi Piyeer ak Yowaana àndal, te ñu xam ne masuñoo jàng mbaa ñuy gěstu ci diine, ñu daldi waaru, ràññee ne daa nañu ànd ak Yeesu. ¹⁴ Te bi ñu gisee nit, ka ñu fajoon, taxaw ak ñoom, manuñu caa teg dara. ¹⁵ Noonu ñu santaane, ñu génne leen, ñu daldi gise ci seen biir, ¹⁶ ne: «Lu nuy def ak ñii? Ndaxte def nañu kéemaan gu siiw; loolu leer na ñi děkk Yerusalem ñépp, te manunu koo weddi. ¹⁷ Waaye ngir mbir mi baña law ci xeet wi, nanu leen aaye, ñu baña waxati ak kenn ci tur woowu.»

¹⁸ Noonu ñu woo leen, ñu tere leen bu wóor, ñu waxati mbaa waare dara ci turu Yeesu. ¹⁹ Waaye Piyeer ak Yowaana ne leen: «Bu fekke ne déggal leen te bàyyi Yàlla mooy li jub ci kanam Yàlla, seetleen. ²⁰ Waaye nun manunoo baña wax li nu gis te dégg ko.» ²¹ Noonu kilifa yi těkkuwaat leen, yiwi leen, ñu dem. Ndaxte amuñu benn bunt ci ñoom ngir mbugal leen, fekk ñépp di màggal Yàlla ci li xewoon. ²² Ndaxte nit, ka ñu fajoon ci kéemaan googu, weesoon na ñeent fukki at.

Mbooloom ñi gěm ñaan na ci Yàlla

²³ Bi ñu leen yiwee nag, ñu dem ci seeni bokk, nettali leen li sarxalkat yu mag ya ak njiit ya waxoon lépp. ²⁴ Bi ko bokk ya déggee nag, ñu mànkoo, diis seen kàddu Yàlla ne: «Boroom bi, yaa sàkk asamaan, suuf, géej ak lépp li

nekk ci seen biir. ²⁵ Yaa wax, jaar ci sunu maam Daawuda sa jaam, mi doon gémmiñu Xel mu Sell mi, ne:

“Lu tax xeeti àddina di bax?

Lu tax ñuy fexe lu manula am?

²⁶ Buuri àddina dañoo booloo, te kilifa yi dajaloo,

di bañ Boroom bi ak Almaseem.”

²⁷ Ndaxte ci dëgg ci dëkk bii, Erodd ak Poñsé Pilaat ànd ak xeeti àddina ak bànni Israyil, likkoo nañu, ngir daaneel sa Ndaw lu sell li nga fal, di Yeesu, ²⁸ te def lépp, li sa kàttan ak sa ndigal tëraloon. ²⁹ Léegi nag Boroom bi, seetal seeni tēkku te may nu, nun say jaam, nuy wax sa kàddu ak fit. ³⁰ Tàllalal sa loxo, ci wéral ak ci wone ay kéemaan ak ay firnde, jaarale ko ci turu Yeesu, sa Ndaw lu sell li.»

³¹ Bi ñu ñaanee ba noppi, bérab ba ñu booloo woon daldi yēngatu; te ñoom ñépp fees ak Xel mu Sell mi, ñuy wax kàddug Yàlla ak fit wu dēgër.

Mbooloom ñu gëm ñi

³² Noonu mbooloom ñu gëm ñi bokk menn xel ak benn xalaat. Kenn daawul aakimoo dara ci alalam, waaye ñoo bokkoon lépp. ³³ Te ndaw yi di seedeel ndekkitel Yeesu Boroom bi ak kàttan gu réy. Te yiw wu yaatu ëmb leen, ñoom ñépp. ³⁴ Kenn ci ñoom ñàkkul dara, ndaxte képp ku nekk boroom suuf mbaa am ay kër, jaay na ko, indi njég li, ³⁵ teg ko ci loxoy ndaw ya; ñu di ci sédd, kenn ku nekk li mu soxla.

³⁶ Noonu amoon na fa ku tudd Yuusufa, te ndaw yi dàkkentale ko Barnabas, miy tekki «Kiy dēgéral fit yi,» mu soqikoo ci giiru Lewi, te juddoo dunu Sipar. ³⁷ Moom nag jaay na tool, ba mu moom, indi xalis ba, teg ko ci loxoy ndaw ya.

5

Anañas ak Safira

¹ Naka noonu nit ku tudd Anañas, ànd ak Safira jabaram, jaay làccu suuf. ² Mu dencal boppam benn cér ca njég la, ànd ca ak jabaram; ba noppi mu indi cér ba ca des, teg ko ci loxoy ndaw ya.

³ Bi mu ko defee Piyeer ne ko: «Anañas, lu tax nga bàyyi Seytaane dugg la, ba fees sa xol, ngay wor Xel mu Sell mi, ci li nga dencal sa bopp benn cér ci njég li? ⁴ Bi mu jaragul, ndax moomuloo ko woon? Te bi mu jaree, ndax yilifuloo woon njég li? Lu tax nga fas ci sa xol def nii? Woruloo nit ñi, waaye Yàlla nga wor.»

⁵ Bi Anañas déggee baat yooyu, mu daanu dee. Ñi ko dégg ñépp tiit, ba ne nërëm. ⁶ Noonu waxambaane ya jóg, ñu sàng ko, yóbbu ko, jébbal Yàlla.

⁷ Ñetti waxtu gannaaw ga, jabaram duggsi, fekk xamul la fa xew. ⁸ Piyeer daldi ko ne: «Wax ma, ndax lii mooy njégu tool bi?» Mu ne ko: «Waawaaw, lii la.»

⁹ Ci kaw loolu Piyeer ne ko: «Lu tax ngeen ànd, di diijat Xelu Boroom bi? Ñi denci woon sa jëkkër ñu ngi nii ci bunt bi, te dinañu la yóbbu.» ¹⁰ Ca saa sa mu daanu ciy tànkam, dee. Bi waxambaane ya agsee nag, ñu fekk ko, mu faatu; ñu yóbbu ko, def ko ci wetu jëkkëram. ¹¹ Noonu tiitaange ju mag tàbbi ci mbooloom ñi gëm ñépp ak ñi ko dégg ñépp.

Ndawi Kirist yi faj nañu ñu bare

¹² Bi loolu amee ay kéemaan ak ay firnde yu bare di xew ci nit ñi, jaare ca loxoy ndaw ya. Ñépp di booloo ca Werandaa bu Suleymaan ca kër Yàlla ga. ¹³ Te kenn ci ña ca des ñemewula booloo ak ñoom, waaye nit ñépp di leen màggal. ¹⁴ Moona ay nit ñu gëna bare, góor ak jigéen, di gëm Boroom bi, tey taq ci ñoom. ¹⁵ Nit ñi indi sax ñu wopp ca mbedd ya, teg leen ca ay lal yu ndaw ak ay leeso, ngir

bu Piyeer di jaar, doonte takkandeeram sax yiir ñenn ci ñoom. ¹⁶ Te it nit ñu bare dajaloo, jóge ca dëkk ya wër Yerusalem, ñu indi ay jarag ak ñu rab yu bon sadd; te ñoom ñépp daldi wér.

Fitnaal nañu ndaw yi

¹⁷ Booba sarxalkat bu mag ba jóge ak gàngooram gépp, maanaam kureelu Sadusen ga fa dëkk. Kiñaan gu mag jàpp leen, ¹⁸ ba ñu jàpp ndaw ya, těj leen ca kaso ba. ¹⁹ Waaye ci guddi malaakam Boroom bi ubbi buntu kaso ba, génne leen ci biti naan: ²⁰ «Demleen taxaw ca kër Yàlla ga, te xamal nit ñi lépp lu jëm ci dund gu wóor gii.» ²¹ Bi ñu déggee loolu, ñu dugg ca kër Yàlla ga ci suba teel, daldi waare.

Bi ñu koy def, sarxalkat bu mag ba ak gàngooram ñëw, woolu kureelu àttekat ya, maanaam mbooloom njiiti bànni Israyil gépp; ñu yónnee, ngir jéli ndaw ya ca kaso ba. ²² Waaye bi wottukatì kër Yàlla ga agsee ca kaso ba, gisuñu leen fa; ñu daldi délsi, yégle ko ²³ ne: «Fekk nanu kaso ba tēju bu wóor ak wottukat ya taxaw ca bunt ya, waaye bi nu ko tijjee, fekkunu kenn ci biir.»

²⁴ Bi kilifag wottukatì kër Yàlla ga ak sarxalkat yu mag ya déggee loolu, ñu daldi ciy jaaxle lool, ñuy laajante, fu lii di mujj.

²⁵ Noonu benn waay ñëw, yégal leen ne: «Nit ñi ngeen tējuon ñu ngi taxaw ca kër Yàlla ga, di jàngal nit ñi.» ²⁶ Ci kaw loolu kilifa ga ak wottukat ya dem jéli leen; waaye boolewuñu ci fitna, ngir ragal nit ñi sànni leen ay xeer.

²⁷ Bi ñu leen indee, ñu dēj leen ci kanam mbooloo ma. Sarxalkat bu mag ba laaj leen ²⁸ ne: «Ndax terewunu leen ci lu wér, ngeen waare ci tur woowu, te fi mu ne dajal ngeen Yerusalem ak seeni waare, rax-ca-dolli yéena ngi nuy fexee taqal deretu nit kooku.»

²⁹ Waaye Piyeer ak ndaw ya ne leen: «Déggal Yàlla moo gën déggal nit. ³⁰ Yàllay sunuy maam dekkal na Yeesu, mi ngeen bóomoon ci wékk ko ca bant ba. ³¹ Te Yàlla yékkati na ko ci ndijooram, mu nekk Buur ak Musalkat, ngir may bànni Israyil réccu, ba mu baal leen seeni bàkkaar. ³² Seede nanu loolu, nun ak Xel mu Sell, mi Yàlla may ñi koy déggal.»

³³ Bi ñu déggee loolu, ñu mer ba seen xol di dagg, ñu bëgg leena rey. ³⁴ Waaye amoon na fa nit ku tudd Gamaleel, bokk ci tariixab Farisen ya, di xutbakat bu tedd ci yoonu Musaa, mu jóg ca mbooloo ma, santaane ñu génne leen tuuti. ³⁵ Bi ñu ko defee mu ne leen: «Yéen bokki Israyil, moytuleen li ngeen di def nit ñooñu. ³⁶ Ndaxte bu yàggul Tédas jógoon na, mbubboo daraja, ba lu mat ñeenti téeméeri nit takktoo ak moom. Tédas moomu nag reyees na ko, te ñi ko toppoon ñépp tasaaroo, ba seen pexe nasax. ³⁷ Gannaawam it Yudaa mu Galile jóg, ca jamono ja ñu doon bind waa réew ma, mu jógloo nit ñu bare, ñu ànd ak moom. Moom itam dee na, te ay nitam ñépp tasaaroo. ³⁸ Léegi maa ngi leen di wax, génnleen ci mbirum ñooñu te bàyyi leen ñu dem. Ndaxte bu seen pas-pas mbaa seen jĕf dee pexem nit, dina yàqu. ³⁹ Waaye bu fekke ne ndogalu Yàlla la, dungen ko mana fanq, ngir ragala jànkoonte ak Yàlla.»

⁴⁰ Bi mu waxee loolu, ñu fekk ko ci xalaatam; ñu woo ndaw ya, daldi leen dóor ay yar, tere leen, ñu waxati dara ci turu Yeesu, ba noppi bàyyi leen, ñu dem.

⁴¹ Ndaw ya nag jóge ca kanam kureelu àttekat ya, bég ci li leen Yàlla jàppe, ñu yeyoo yenu toroxte ngir Tur wa*.
⁴² Noonu bés bu nekk ca kër Yàlla ga ak ca kër ya, daawuñu noppee jàngle ak a xamle xibaaru jàmm bi, ne Yeesu mooy Almasi bi.

---

* 5:41 Tur wa mooy turu Boroom bi Yeesu Kirist.

6

Sàkk nañu ñiy topptoo yěfi mbooloo ma

¹ Ca bés yooyu, naka taalibe yi di gëna bare, Yawut yiy làkk gereg tàmbalee ñaxtu ci mbirum Yawut tigi yi, te lii a ko waral: jigéen ñi seen jëkkër dee, te ñu bokk ci ñoom, naraalewuñu leen ca ndimbal, la ñuy séddale bés bu nekk.

² Noonu fukki ndaw ya ak ñaar woo mbooloom taalibe ya ne leen: «Nu bàyyi kàddug Yàlla, di topptoo mbirum séddale, loolu jekkul ci nun. ³ Kon nag bokk yi, tànnleen juróom ñaari nit ci seen biir, ñu am seede su rafet te fees ak Xel mu Sell mi ak sago, nu dénk leen liggéey bii.

⁴ Waaye nun dinanu wéy ci ñaan ci Yàlla ak ci yenub xamle kàddu gi.»

⁵ Lii ñu wax nag neex na mbooloo mépp. Noonu ñu tànn Ecen, di nit ku fees ak ngëm ak Xel mu Sell mi, boole ci Filib ak Porokor, teg ca Nikanor, Timon, Parmenas ak Nikolas, mi juddoo Ancos te tuub ci yoonu Yawut ya. ⁶ Ñu jébbal leen ndaw ya, ñaanal leen, teg leen loxo.

⁷ Noonu kàddug Yàlla di law, ba mbooloom taalibe yi di yokku bu bare ci Yerusalem; te sarxalkat yu bare déggal Yàlla ci topp yoonu ngëm wi.

Jàpp nañu Ecen

⁸ Naka noona Ecen, mi fees ak yiw ak kàttan, di def ay kéemaan yu mag ak ay firnde ca nit ña. ⁹ Waaye ay nit jóg, bokk ci jàngu, bi ñuy wax Jàngub ñi ñu goreel, di ay niti dëkki Siren ak Alegsàndiri, ak it waa diiwaani Silisi ak Asi. Ñuy werante ak Ecen, ¹⁰ waaye àttanuñu sagoom ak Xel mi muy waxe.

¹¹ Kon ñu daldi jënd ay nit, ñu ne: «Dégg nanu ko, muy sosal Musaa ak Yàlla.» ¹² Noonu ñu jógloo nit ñi ak njiit yi ak xutbakat yi, ñu dal ci kawam, jàpp ko, yóbbu ko ca kureelu àttekat ya. ¹³ Te ñu sàkk ay naaféq yuy seede

ne: «Kii du bàyyee wax lu juuyoo ak bérab bu sell ba ak yoonu Musaa. ¹⁴ Ndaxte dégg nanu, muy wax ne, Yeesum Nasaret moomu dina daaneel bérab bii te soppi aada, yi nu Musaa batale woon.»

¹⁵ Bi ñu ko waxee, ña toogoon ñépp ca mbooloo ma xool ko jàkk, gis xar kanamam, mu mel ni xar kanam malaaka.

7

Layu Ecen fa kanam mbooloo ma

¹ Noonu sarxalkat bu mag ba ne ko: «Ndax loolu dégg la?» ² Ecen ne ko: «Yéen samay bokk ak samay baay, dégluleen! Yàlla, miy Boroom ndam, feeñu woon na sunu maam Ibraayma, bi mu nekkee réewu Mesopotami, te dëkkagul woon Karan. ³ Mu ne ko: “Toxul sa réew, bàyyi say bokk, te ñëw ci réew, mi ma lay won.”

⁴ «Ci kaw loolu mu génng réewu niti Kalde, dëkksi Karan. Te bi baayam faatoo, Yàlla toxale ko foofa, dëel ko ci réew, mi ngeen dëkk léegi. ⁵ Waaye mayu ko fa genn moomeel gu wara donale, du sax fu mu mana teg tãnkam; waaye dig na ko ne dina ko may réew mi, mu yilif ko moom ak askanam, fekk booba amagul doom. ⁶ Yàlla ne ko: “Ñi soqikoo ci yaw dinañu ganeyaan ci réew mu ñu dëkkul; dees na leen def ay jaam, di leen fitnaal diirub ñeenti téeméeri at.” ⁷ Waaye Yàlla nee na: “Xeet wi leen jaamloo, man maa leen di àtte te gannaaw loolu dinañu génng, di ma jaamu ci bérab bii.” ⁸ Yàlla nag tëral kóllère seen diggante, fas ko ci màndargam xaraf. Noonu Ibraayma jur Isaaxa, xarafal ko ca juróom ñetteelu fan ba; Isaaxa def noonu Yanqóoba, Yanqóoba it def noonu fukki maam ya ak ñaar, ñi sos xeet wi.

⁹ «Naka maam yooyu, dañoo iñaane Yuusufa, ba jaay ko, mu jëm réewu Misra. Waaye Yàlla taxawu ko, ¹⁰ génne

ko ci coonoom yépp, defal ko yiw ak xel ci kanam Firawna, buuru Misra, mu def ko kilifag Misra ak kĕram gépp.

¹¹ «Bi loolu amee xiif tàbbi ci biir Misra ak réewu Kanaan mépp, ba toskare ja metti lool, te sunuy maam amatuñu lu ñu lekk. ¹² Yanqóoba nag dégg ne Misra am na dugub, mu yebal ca sunuy maam, ñu dem fa yoon wu jĕkk. ¹³ Bi fa ay doomi baayam delloo nag, Yuusufa xàmniku leen, te Firawna xamante ak njabootam. ¹⁴ Ci kaw loolu Yuusufa yeble, woo baayam ak bokkam yépp, ñuy juróom ñaar fukki nit ak juróom. ¹⁵ Noonu Yanqóoba dem Misra, faatu fa, moom ak sunuy maam. ¹⁶ Gannaaw loolu ñu yóbbu seeni néew Sisem, dugal leen ca bàmmeel, ba Ibraayma jĕndoon ak xalis ca doomi Amor ca Sisem.

¹⁷ «Bi loolu wéyee jamono ji jege woon na, ngir Yàlla amal li mu digoon Ibraayma ci ngiñ; fekk xeet wa di law tey gĕna bare ci Misra, ¹⁸ ba keroog beneen buur bu xamul Yuusufa di falu ci Misra. ¹⁹ Buur boobu nag dafa daan nax sunu xeet, di fitnaal sunuy maam, ba di leen sànniloo seeni doom, ngir ñu dee.

²⁰ «Booba nag la Musaa juddu, di ku rafet ci kanam Yàlla; ñu yor ko ñetti weer ci biir kĕr baayam, ²¹ ba noppi sànni ko. Noonu doom ju jigéen ju Firawna for ko, yar ko ni doomam. ²² Musaa nag di ku yewwu ci xam-xamu waa Misra bépp, di jàmbaar ci wax ak jĕf.

²³ «Bi mu demee ba am ñeent fukki at, mu fas yéney seeti ay bokkam, maanaam bànni Israyil. ²⁴ Noonu mu gis ca ku ñuy néewal doole, mu sotle ko, feyul ko, ba dóor waayi Misra ja. ²⁵ Mu defe ne, ay bokkam dinañu xam ne ciy loxoom la leen Yállay musale, waaye xamuñu ko. ²⁶ Ca ěllĕg sa mu juux ci ay Yawut yuy xeex, mu di leen jéema jubale ne leen: “Yéen ay bokk ngeen, lu tax ngeen di xeex?” ²⁷ Waaye kiy néewal doole moroomam bĕmĕx ko ne: “Ku la teg kilifa ak àttekat ci sunu kaw? ²⁸ Ndax danga

maa bĕgga rey, ni nga defoon dĕmb waayi Misra ja?” ²⁹ Bi Musaa dĕggee wax jooju, mu daldi daw, dem rĕewu Majan, di fa ab doxandĕem; mu sĕy fa, ba am ñaari doom.

³⁰ «Lu ko wees ñeent fukki at nag, bi mu nekkee ca màndiŋu tundu Sinayi, malaaka feeñu ko ci takk-takku sawara ci biir as ngarab. ³¹ Bi ko Musaa gisee, mu daldi waaru ci li mu gis; mu jegesi ngir niir ko, dĕgg baatu Boroom bi ne ko: ³² “Man maay sa Yàllay maam, di Yàllay Ibraayma, Isaaxa ak Yanqóoba.” Ci kaw loolu Musaa tiit bay lox, te ñemeetula xool. ³³ Noonu Boroom bi ne ko: “Summil say dàll, ndaxte bĕrab bi nga taxaw, bĕrab bu sell la. ³⁴ Gis naa bu baax fitnay sama xeet ci Misra te dĕgg naa seeni tawat, kon wàcc naa ngir musal leen. Léegi nag ñĕwal, dinaa la yebal Misra.”

³⁵ «Musaa moomu bañoon nañu ko, ba ne ko: “Ku la teg kilifa ak àttekat?” Waaye moom la Yàlla yebal, jaarale ko ci malaaka mi ko feeñu ca ngarab sa, ngir mu nekk kilifa gu leen di goreel. ³⁶ Moo leen génne réewu Misra, di def ay kéemaan ak ay firnde ca réew ma, ca géēju Barax ya ak ca màndiŋ ma diirub ñeent fukki at. ³⁷ Musaa moomu moo ne woon bànni Israyil: “Yàlla dina leen feeñalal ci seeni bokk Yonent bu mel ni man.” ³⁸ Te moo nekkoon ak mbooloo ma ca màndiŋ ma, ànd ak sunuy maam, wéttalikoo malaaka, mi waxoon ak moom ci tundu Sinayi. Te mu jote ci Yàlla kàddu yiy dund, ngir jottali nu ko. ³⁹ Waaye sunuy maam nanguwuñu koo dĕggal; dañu koo bañ te seeni xel dĕpp, dellu Misra. ⁴⁰ Ñu sant Aaróona ne: “Sàkkal nu ay yàlla yuy jiitu ci sunu kanam, ndaxte Musaa male nu génne ci réewu Misra, xamunu lu ko dal.” ⁴¹ Booba nag ñu tĕgglu aw sĕllu, muy xĕrĕm, ñu di ko tuuru, di bannexu ci seeni jĕfi loxo. ⁴² Waaye bi ñu ko defee Yàlla dĕddu leen, bĕrgĕl leen, ñuy jaamu biddiwi asamaan. Moom lañu bind ci téereb yonent yi ne:

“Yéen bànni Israyil, ndax rendi ngeen jur, jébbal ma,
boole ko ak i sarax,
diirub ñeent fukki at ca màndiŋ ma?

⁴³ Yóbbu ngeen sax fu nekk xayma, biy màggalukaayu
Molog,

ak biddiiwub Refan, bi ñu daan bokkaaleel Yàlla,
di ay nataal, yi ngeen defoon ngir màggal leen!

Kon nag dinaa leen toxal, yóbbu leen ci gannaaw réewu
Babilon.”

⁴⁴ «Sunuy maam amoon nañu ca màndiŋ ma xaymab
màggalukaay, bi ëmboon li Yàlla seede. Xayma boobu nag
defoon nañu ko, roye ko ci bi Musaa gisoon, ni ko ko Yàlla
sante woon. ⁴⁵ Te gannaaw ga, bi Yosuwe nekkee kilifag
sunuy maam, ñu jot xayma ba ñoom it, yóbbu ko ca réew,
ma ñu nangu ca xeet ya Yàlla dàq ci seen kanam. Xayma
ba nekk fa, ba ci jamonoy Daawuda. ⁴⁶ Moom yiw na fa
kanam Yàlla, mu ñaan ko, mu sàkkal ko kër ngir askanu
Yanqóoba. ⁴⁷ Waaye Suleymaan moo tabaxal Yàlla kër ga.

⁴⁸ «Moona Aji Kawe ji du dëkk ci fu loxol nit defar;
moom la ab yonent wax ne:

⁴⁹ “Asamaan mooy sama jal,
te suuf mooy sama tegukaayu tànk.

Kon gan kër ngeen may tabaxal,
mbaa fan mooy sama bérabu noppalukaay?

⁵⁰ Ndax du sama loxo moo defar yěf yooyu yépp?

—Moom la Boroom bi doon wax.”

⁵¹ «Yéen ñi děgěr bopp, ànd ak xol buy bañ ak ay nopp
yuy fatt, mel ni ñi xamul Yàlla. Dungeen noppeek a diiroo
ak Xel mu Sell mi; ni ko seen baay yi daan defe, noonu
ngeen di def, yéen itam. ⁵² Kan ca yonent ya la seeni
maam tegul woon ay fitna? Rey nañu ñi doon yégle ñěwug
Aji Jub ji, moom mi ngeen jébbale léegi, ba ñu rey ko.

⁵³ Jot ngeen yoonu Musaa, wi Yàlla wàcce jaarale ko ci ay malaaka, te sàggane ngeen ko.»

Sànni nañu ay doj Ecen, ba rey ko

⁵⁴ Bi ñu déggee loolu nag, seeni xol di dagg, ñuy yéyu, jëm ci kawam. ⁵⁵ Waaye Ecen, mi fees ak Xel mu Sell mi, ne jàkk ci asamaan, gis ndamu Yàlla, te gis Yeesu mi taxaw ci ndijooru Yàlla. ⁵⁶ Mu ne: «Seetleen, maa ngi gis asamaan yi ubbiku, te Doomu nit kaa ngii taxaw ci ndijooru Yàlla.»

⁵⁷ Bi ñu déggee loolu, ñu daldi xaacu ca kaw, tey dar seeni nopp; ñu ànd, ne milib ci kawam; ⁵⁸ ñu wat-wate ko, génne ko dëkk ba, dóor ko ay doj, ba mu dee. Seede ya tegoon nañu seeni yére ci t ànki waxambaane wu tudd Sóol.

⁵⁹ Noonu ñu dóor Ecen ay doj, muy ñaan Yàlla ne: «Boroom bi Yeesu, nangul sama ruu!» ⁶⁰ Bi mu ko waxee, mu sukk, wax ak baat bu kawee: «Boroom bi, bu leen bindal bàkkaar bii,» ba noppi mu nelaw.

8

¹ Sóol moom ànd na ci ñi doon rey Ecen.

Fitnaal nañu mbooloo mi

Bés booba nag fitna ju metti dal na ci mbooloom ñi gëm, mi nekk Yerusalem, ba ñépp, ñu moy ndaw ya, tasaaroo ci diiwaani Yude ak Samari. ² Ay nit ñu ragal Yàlla fab Ecen, jébbal ko Boroom bi, di ko jooy bu wér. ³ Waaye naka Sóol, mu ngay tas mbooloom ñi gëm, di tàbbi ca kër ya, tey jàpp góor ak jigéen, di leen tëj kaso.

Filib waare na ci diiwaanu Samari

⁴ Ñi tasaaroo nag dem fu nekk, di fa xamle xibaaru jàmm bu kàddug Yàlla. ⁵ Naka Filib mu dem ca benn dëkk ca Samari, di leen yégal Kirist. ⁶ Bi ko mbooloo mi déggee te gis kéemaan yi muy def, ñu bokk benn xalaat, fekki ko

ci li mu wax. ⁷ Ndaxte ay rab yu bon bàyyi nañu nit ñu bare, ña ñu jàppoon, di yuuxu ci kaw; te ñu bare ñu làggi ak ñu lafañ daldi wér. ⁸ Noonu mbég mu réy tàbbi ca dëkk ba.

Simonj luxuskat bi

⁹ Amoon na nag nit ku tudd Simonj, di luxuskat bu yàgg ca dëkk ba, te daan yéem waa Samari gépp, ci naan: «Ku màgg laa.» ¹⁰ Kon ñépp, mag ak ndaw, taq ci moom ne: «Kii mooy dooley Yàlla ji tudd “Màgg”.» ¹¹ Ñu taq ci moom, ndax li mu leen yàgga waar ci ay luxus. ¹² Waaye bi ñu gëmee xibaaru jàmm, bi Filib yégle jëm ci nguurug Yàlla ak turu Yeesu Kirist, góor ak jigéen daldi nangu, ñu sóob leen ci ndox. ¹³ Simonj sax gëm, ñu sóob ko ci ndox; mu wéy nag ci topp Filib, di waaru ci kéemaan yi ak firnde yu mag yiy am.

¹⁴ Bi nga xamee ne ndaw yi nekk Yerusalem yég nañu ne, waa Samari nangu nañu kàddug Yàlla; ñu yónni fa Piyeer ak Yowaana. ¹⁵ Ñu dem fa nag, ñaanal leen, ngir ñu jot Xel mu Sell mi. ¹⁶ Ndaxte wàccagul ci kenn ci ñoom, waaye sóoboon nañu leen rekk ci ndox ci turu Boroom bi Yeesu. ¹⁷ Noonu Piyeer ak Yowaana teg leen loxo, ñu jot Xel mu Sell mi.

¹⁸ Bi Simonj gisee nag ne Yàlla may na Xel mi jaarale ko ci loxoy ndaw ya, mu indil leen xalis, ¹⁹ ne leen: «Mayleen ma sañ-sañ boobu, ba ku ma teg samay loxo, nga jot Xel mu Sell mi.» ²⁰ Waaye Piyeer ne ko: «Asarul ak sa xalis, yaw mi yaakaar ne man ngaa jënd mayu Yàlla ak xalis. ²¹ Amuloo benn wàll mbaa cér ci lii, ndaxte sa xol laabul ci kanam Yàlla. ²² Réccul nag sa coxor te ñaan Boroom bi, mu baal la sa xalaatu xol, su manee am. ²³ Ndaxte gis naa ne sóobu nga ci lu wex xat ci kanam Yàlla, te bàkkaar not na la.» ²⁴ Simonj nag ne leen:

«Ñaanal-leen ma ci Boroom bi, ngir mu fegal ma li ngeen wax.»

²⁵ Noonu bi ñu seedelee Yàlla te wax ci kàddoom, ñu dellu Yerusalem, di xamle xibaaru jàmm bi ci dëkk yu bare yu waa Samari.

Filib yee na jaraafu Ecópi

²⁶ Naka noonu benn malaakam Boroom bi ne Filib: «Jógal te jublu Misra, jaar ci yoon wi jóge Yerusalem, jëm Gasa, di màndiŋ.» ²⁷ Filib jóg dem. Noonu mu gis fa nitu Ecópi ku yoom, di jaraaf ju mag ci Kandas, buur bu jigéen bu Ecópi, te di ko wottul xalisam bépp. Fekk mu ñëwoon Yerusalem, ngir màggalsi Yàlla, bay dellu; ²⁸ mu toog ci watiiram, di jàng téereb yonent Yàlla Esayi. ²⁹ Xel mi nag ne Filib: «Dabal watiir wale.»

³⁰ Noonu Filib daws, mu dégg waayi Ecópi ja, di jàng téereb yonent Yàlla Esayi. Mu laaj ko: «Ndax xam nga li ngay jàng?» ³¹ Mu ne ko: «Nu ma ko mana xame, su ma ko kenn firilul?» Mu woo Filib nag, mu yéeg, toog ak moom.

³² Fekk aaya yii la doon jàng ci Mbind mi:

«Yóbbu nañu ko ni xar mu ñuy rendiji;
ni mburt mu luu ci kanam i watkat,
mu ne cell.

³³ Ci toroxteem nangu nañu dëggam;
ñi mu tollool jamono, ku ci xalaat lii?
Jële nañu bakkanam ci àddina.»

³⁴ Jaraaf ja nag ne Filib: «Maa ngi lay laaj, ci mbirum kan la yonent bi jemale wax ji? Ndax mbirum boppam lay wax mbaa mu keneen?» ³⁵ Noonu Filib tàmbali ci aaya yooyu, xamal ko xibaaru jàmm bi ci mbirum Yeesu.

³⁶⁻³⁷ Bi ñuy jaar ci yoon wi, ñu agsi ci ndox. Jaraaf ja ne ko: «Ndox a ngi nii, ana lu tere, nga sóob ma ci?» ³⁸ Mu santaane nag, ñu taxawal watiir wa; Filib ak jaraaf ja wàcc ñoom ñaar ci biir ndox ma, mu sóob ko ca. ³⁹ Ba noppi ñu génn ca ndox ma, te ca saa sa Xelu Boroom bi fëkk Filib,

ba jaraaf ja gisatu ko, waaye mu toppaat yoonam, ànd ak mbég. ⁴⁰ Filib moom teeri dëkku Asot, muy jaar ci dëkk yépp, di fa xamle xibaaru jàmm bi, ba kera muy ñëw dëkku Sesare.

9

Sóol waññiku na ci Yeesu

¹ Naka Sóol, muy tëkkoo rey taalibey Boroom bi, ba di ko noyyee far. Mu dem nag ca sarxalkat bu mag ba, ² laaj ko ay bataaxal yu muy yóbbul jànguy dëkku Damaas. Noonu ñu mu fa fekk, te ñu bokk ci yoon wi, góor mbaa jigéen, mu am dogalu yeew leen, indi leen Yerusalem.

³ Waaye bi muy jub Damaas, ca saa sa leer gu jóge asamaan melax, ba ëmb ko. ⁴ Mu daanu ci suuf, dégg baat bu ko ne: «Sóol, Sóol, lu tax nga di ma fitnaal?» ⁵ Mu wuyu ne: «Yaay kan Boroom bi?» Boroom bi ne ko: «Maay Yeesu, mi ngay fitnaal. ⁶ Waaye jógal, dugg ca dëkk ba, te dinañu la wax li nga wara def.» ⁷ Nit ñi ànd ak moom nag taxaw, waaru ba luu, ci li ñu dégg baat bi te gisuñu kenn. ⁸ Noonu Sóol jóg, xippi, waaye gisul dara; kon ñu wommat ko, yóbbu ko Damaas. ⁹ Diirub ñetti fan gisul dara, lekkul, naanul.

¹⁰ Amoon na nag ci Damaas taalibe bu tudd Anañas. Bi loolu amee nag Boroom bi feeñu ko ne: «Anañas!» Mu wuyu: «Maa ngi nii Boroom bi.» ¹¹ Boroom bi ne ko: «Jógal, nga jaar ci mbedd, mi ñuy wax Mbedd mu jub mi, te seet ci kër Yudaa nit ku tudd Sóol te dëkk Tars, ndaxte mu ngay ñaan. ¹² Te gis na cim peeñu nit ku tudd Anañas, mu dugg, teg ko ay loxo, ba muy gisaat.» ¹³ Waaye Anañas ne ko: «Boroom bi, dégg naa ci nit ñu bare ci mbirum kooku, ñu seede lu bare lu bon lu mu def say gaay ci Yerusalem. ¹⁴ Te indaale na fii sax sañ-sañ bu jóge ci sarxalkat yu mag ya, ngir yeew képp kuy tudd saw tur.»

¹⁵ Waaye Boroom bi ne ko: «Demal, ndaxte maa ko tànn, muy sama jĕfandukaay, ngir yóbbu sama tur fa kanam ñi nekkul Yawut ak fa kanam buur yi ak bànni Israyil. ¹⁶ Te dinaa ko won coono yu bare yu mu wara dékku ngir sama tur.»

¹⁷ Ci kaw loolu Anañas dem, dugg ca kër ga, teg ay loxoom Sóol. Mu ne ko: «Sóol sama mbokk, Boroom bi Yeesu, mi la feeñu woon ci kaw yoon wi, bi ngay dikk, moo ma yónni, ngir nga dellu di gis te fees ak Xel mu Sell mi.»

¹⁸ Ca saa sa lu mel ni ay waasintóor génne ci ay bĕtam, mu daldi gisaat. Noonu mu jóg, ñu sóob ko ci ndox; ¹⁹ ba noppi mu lekk, amaata doole.

Bi mu ko defee mu toog ay fan ak taalibe, ya nekk Damaas. ²⁰ Ca saa sa muy yégle ca jàngu ya ne, Yeesu mooy Doomu Yàlla. ²¹ Ñi ko dégg ñépp waaru naan: «Ndax du kii moo daan tas ñiy tudd tur woowu ci Yerusalem, te mu ñĕw fii, ngir yeew leen, yóbbu ci kanam sarxalkat yu mag ya?» ²² Moona Sóol di gĕna am kàttan, bay jaaxal Yawut yi dĕkk Damaas, ci di leen wax ay firnde, ne Yeesu mooy Almasi bi.

²³ Ba ñu ca tegee ay fani fan, Yawut yi daldi gise, ngir reylyu ko. ²⁴ Waaye Sóol yég seen pexe. Fekk guddi ak bëccĕg ñu doon wottu bunt yi yépp, ngir man koo bóom. ²⁵ Noonu taalibe yi jĕl ko ci guddi, def ko ci damba gu réy, jaarale ko ci miir bi, yoor ko ci suuf.

²⁶ Bi Sóol agsee Yerusalem, mu jéema ànd ak taalibe yi, waaye ñépp ragal ko, ndax gĕmuñu woon ag taalibeem. ²⁷ Ci kaw loolu Barnabas jĕl ko, yóbbu ko ca ndaw ya, nettali leen, ni Sóol gise Boroom bi ci kaw yoon wi, ak li mu ko wax, rax-ca-dolli fit wi mu doon waxe ci turu Yeesu ci Damaas. ²⁸ Noonu mu nekk ak ñoom ci Yerusalem, di dugg ak a génn, di wax ak fit ci turu Boroom bi. ²⁹ Muy wax ak di werante ak Yawut yiy làkk gereg, waaye ñu di ko wuta

rey. ³⁰ Bi ko bokk yi yégee nag, ñu yóbbu ko dëkku Sesare, yebal ko dëkku Tars.

³¹ Noonu mbooloom ñi gëm nekk ci jàmm ci biir diiwaani Yude gépp ak Galile ak Samari; ñuy gëna dëgër, di wéy ci ragal Yàlla, tey yokku ci ndimbalu Xel mu Sell mi.

Piyeer faj na Ene

³² Piyeer nag di wër, di jaar fu nekk, tey dem ci gaayi Yàlla yi dëkk Lidd, ³³ mu gis fa nit ku làggi, tudd Ene, tëdd ci basañ diirub juróom ñetti at. ³⁴ Piyeer ne ko: «Ene, Yeesu Kirist faj na la; jógal te defar sa lal.» Noonu mu daldi jóg ca saa sa. ³⁵ Bi ko waa diiwaani Lidd ak Saron gépp gisee, ñu daldi waññiku ci Boroom bi.

Piyeer dekkal na Tabita

³⁶ Amoon na nag ci dëkku Yope taalibe bu jigéen bu tudd Tabita, liy tekki «Dorkas», maanaam «kéwél», te muy wéy ci jëf yu baax ak sarxe. ³⁷ Ca fan yooyu mu daanu wopp, ba faatu; noonu ñu sang ko, teg ko ca néeg, ba sut ca taax ma. ³⁸ Gannaaw Lidd sorewul ak Yope nag, te taalibe yi dégg ne Piyeer a nga fa, ñu yónnee ko ñaari nit, ñaan ko mu ñëw ci ñoom ci saa si.

³⁹ Bi ko Piyeer déggee, mu jóg, ànd ak ñoom. Bi mu ñëwee, ñu yóbbu ko ca néeg bu kawé ba. Fekk fa ay jigéen ñi seeni jëkkër faatu, ñu daldi wër Piyeer, ñépp di jooy, di ko won kamisol ya ak mbubb, ya Dorkas daan defar cig dundam.

⁴⁰ Ci kaw loolu Piyeer génne ñépp ci biti, mu sukk, ñaan ci Yàlla, ba noppi walbatiku ca néew ba ne ko: «Tabita, jógal!» Noonu mu xippi, gis Piyeer, daldi toog. ⁴¹ Piyeer may ko loxo, yékkati ko. Mu woo gaayi Yàlla ya ak jigéen ña, won leen ko, muy dund. ⁴² Mbir ma siiw ca Yope gépp,

ba ñu bare gëm Boroom bi. ⁴³ Gannaaw loolu Piyeer toog ay fan ci Yope, ci këru ku tudd Simoŋ, miy wullikat.

10

Korney woo na Piyeer

¹ Amoon na ci Sesare nit ku tudd Korney, nekk njiitu xare, mu bokk ci mbooloom xare, mi ñuy wax mu Itali. ² Moom nag ku farlu woon ci Yàlla la, te ragal ko, moom ak waa këram gépp; muy sarax ñu bare ci bànni Israyil, tey saxoo ci ñaan ci Yàlla.

³ Am bés ci tisbaar nag mu am peeñu, gis bu leer malaakam Yàlla feeñu ko ne ko: «Korney!» ⁴ Noonu Korney ne ko jàkk, daldi tiit ne ko: «Kilifa gi, lu mu doon?» Malaaka ma ne ko: «Say ñaan ak say sarax yéeg na fa kanam Yàlla, te nangul na la. ⁵ Yónnil léegi nag ay nit ci dëkku Yope, ñu woo ku tudd Simoŋ, mi ñu dàkkentale Piyeer. ⁶ Mu nga dal fa Simoŋ wullikat, bi këram nekk ci wetu géej.»

⁷ Bi malaaka mi doon wax ak moom demee, Korney woo ñaar ci ay surgaam ak benn xarekat bu farlu ci Yàlla ci ñi koy topptoo; ⁸ mu nettali leen lépp, yebal leen Yope.

⁹ Ca èllëg sa, ba ñuy jaar ca yoon wa, ba jub dëkk ba, Piyeer yéeg ca kaw taax ma ci digg bëccëg ngir ñaan ci Yàlla. ¹⁰ Noonu xiif dab ko fa, mu bëgga lekk. Waaye bi ñu koy toggal, Yàlla feeñu ko. ¹¹ Mu xool asamaan ubbiku, gis lu mel ni sér bu mag bu ñu téye ci ñeenti laf ya, yoor ko, mu jëm suuf. ¹² Boroom ñeenti tànk yépp ñu nga ca, ak yiy raam ci suuf, ak picci asamaan. ¹³ Te baat ne ko: «Jógal, Piyeer, rey te lekk.» ¹⁴ Waaye Piyeer ne ko: «Mukk, Boroom bi, ndaxte masumaa lekk dara lu daganul mbaa lu araam.» ¹⁵ Waaye baat bi wax ak moom ñaareelu yoon ne ko: «Lu Yàlla sellal, bu ko araamal.» ¹⁶ Ñu def ko nag, ba muy ñetti yoon, ba noppi ñu ne cas sér ba, jëme

asamaan. ¹⁷ Bi loolu amee Piyeer jaaxle lool ci lu peeñu miy tekki; fekk booba nit ñi Korney yebal, laajte woon nañu kër Simonj, ba agsi ci bunt bi. ¹⁸ Ñu woote nag naan: «Simonj, mi ñu dàkkentale Piyeer, ndax fi la dëkk?»

¹⁹ Bi Piyeer di rabal xelam ci peeñu ma, Xel mi ne ko: «Ñetti nit a ngi nii, di la wut. ²⁰ Jógal, nga wàcc te ànd ak ñoom; bul werante, ndaxte maa leen yebal.» ²¹ Piyeer wàcc nag ne nit ñi: «Maa ngi nii, man mi ngeen di wut; lu doon seeni tànk?» ²² Ñu ne ko: «Korney, njiitu xare ba, nit ku jub la te ragal Yàlla, ba am seede su rafet ci bànni Israyil gépp. Malaaka mu sell nag sant na ko, mu woolu la ci kërám te déglu li ngay wax.» ²³ Ci kaw loolu Piyeer dugal leen, dalal leen.

Piyeer ci kër Korney

Ba bët setee, Piyeer jóg, dem ak ñoom, ànd ak ñenn ci bokk yi dëkk Yope, ²⁴ te bés ba ca topp mu dikk Sesare. Fekk Korney woo na kërám ay bokkam ak i xaritam yi ko gëna jege, di xaar Piyeer. ²⁵ Bi Piyeer duggee nag, Korney daje ak moom, daanu ciy tànkam, sargal ko. ²⁶ Waaye Piyeer yékkati ko ne: «Jógal, man it nit rekk laa.» ²⁷ Noonu muy waxtaan ak moom, duggsi, fekk fa ndajem nit ñu bare. ²⁸ Mu ne leen: «Xam ngeen ne aaye nañu Yawut, mu jaxasoo ak ku mu bokkalul xeet, mbaa mu dugg ci kërám. Waaye Yàlla won na ma ne warumaa ne kenn setul mbaa araaam na. ²⁹ Looloo tax, bi ngeen ma wooloo, ñëw naa ci lu àndul ak werante. Maa ngi leen di laaj nag, lu ngeen may doye?»

³⁰ Ci kaw loolu Korney ne: «Ñetti fan a ngii may ñaan ci sama biir kër ci waxtu wii, maanaam tisbaar. Ci saa si ku sol yére yuy melax taxaw ci sama kanam, ³¹ mu ne ma: “Korney, say ñaan nangu na, te say sarax egg nañu fa kanam Yàlla. ³² Yónneel nag ci Yope, woolu Simonj, mi ñu

dàkkentale Piyeer; mu nga dal ci kër Simon miy wullikat ca wetu géej ga.” ³³ Yónnee naa nag ci ni mu gëna gaawe, woolu la; te maa ngi lay sant ci li nga ñëw. Léegi nag nun ñépp nu ngi fi ci kanam Yàlla, ngir déglu lépp li la Boroom bi sant.»

³⁴ Noonu Piyeer jël kàddu ga ne leen: «Ci dëgg gis naa ne Yàlla du gënale, ³⁵ waaye ci xeet yépp, ku ko ragal tey def lu jub, moom la nangu. ³⁶ Yónnee na kàddoom bànni Israyil, di leen xibaar jàmm, jaarale ko ci Yeesu Kirist, miy Boroom lépp. ³⁷ Xam ngeen li xewoon ci réewum Yawut yépp, li ko tàmbalee ci diiwaanu Galile, topp ci waareb Yaxya, mu naan nit ñi, mu sóob leen ci ndox. ³⁸ Xam ngeen ne Yàlla fal na Yeesum Nasaret, sol ko Xel mu Sell mi ak kàttan; muy wër, di def lu baax ak di faj ñépp ñi nekkoon ci kilifteefu Seytaane, ndaxte Yàlla ànd na ak moom.

³⁹ «Seede nanu li mu def lépp ci biir réewu Yawut ya ak Yerusalem. Moona rey nañu ko ci wékk ko ci bant. ⁴⁰ Waaye Yàlla dekkal na ko ci ñetteelu fan ba te biral ko, ⁴¹ waxuma xeet wépp, waaye seede yi Yàlla tànn lu jiitu, maanaam nun ñi daan lekk di naan ak moom gannaaw ndekkiteem. ⁴² Te Yeesu sant na nu, nu yégal xeet wa, di seede ne moom la Yàlla jagleel àtteb ñiy dund ak ñi dee. ⁴³ Yonent yépp seedeel nañu ko ne, ku ko gëm, Yàlla dina la baal say bàkkaar ci turam.»

⁴⁴ Bi Piyeer di wax loolu, Xel mu Sell mi wàcc ci kaw ñépp ñiy déglu kàddu ga. ⁴⁵ Yawut yi gëm yépp nag, ñi ànd ak Piyeer, daldi waaru ci li Yàlla tuur Xel mu Sell, mi mu maye, ci ñi dul Yawut itam. ⁴⁶ Ndaxte dëgg nañu leen, ñuy wax yeneen làkk ak di màggal Yàlla.

⁴⁷ Booba Piyeer daldi wax ne: «Ñii jot Xel mu Sell mi ni nun, ndax manees na leena baña sóob ci ndox?» ⁴⁸ Noonu mu santaane, ñu sóob leen ci ndox ci turu Yeesu Kirist. Gannaaw loolu ñu ñaan ko, mu toog ci ñoom ay fan.

11

*Piyeer leeral na jëfam fa kanam gaayi Kirist
ya nekk Yerusalem*

¹ Bi loolu amee ndaw yi ak bokk yi nekk ci diiwaanu Yude, dégg nañu ne, ñi dul Yawut nangu nañu kàddug Yàlla. ² Bi Piyeer demee Yerusalem nag, kureelu Yawut gi farataal xaraf, di werante ak moom ne ko: ³ «Lu tax nga dem ca këru ñu xaraful, bay lekk sax ak ñoom?»

⁴ Noonu Piyeer daldi leen benn-bennal mbir mi, nettali leen ko ⁵ ne: «Nekkoon naa ca dëkku Yoipe, di fa ñaan ci Yàlla, ba far sama xol seey ci moom; noonu ma am peeñu: lu mel ni sér bu mag wàcc, jóge ci asamaan, ñu yoor ko ca ñeenti laf ya, mu ñëw ba ci man. ⁶ Ma xool ko jàkk, seetlu ko bu baax, ma gis ca boroom ñeenti tànk yu nekk ci kaw suuf, di rabi àll yi, yiy raam ak picci asamaan. ⁷ Te dégg naa baat bu ma ne: “Jógal Piyeer, rey te lekk.” ⁸ Waaye ma ne: “Mukk Boroom bi, ndax dara lu daganul mbaa lu araan masula dugg ci sama gémmiñ.” ⁹ Waaye ñaareel bi yoon baat bi dellu ne ma: “Lu Yàlla sellal, bu ko araanal.” ¹⁰ Loolu am ba muy ñetti yoon, ba noppi ñu ne cas lépp, jëme asamaan.

¹¹ «Ca saa sa ñetti góor, ña ñu yebal ci man, jóge Sesare, agsi ca kër ga ma dal. ¹² Te Xel mi ne ma: “Àndal ak ñoom, te bu ci werante.” Juróom benni bokk, yi fi teew, gunge woon nañu ma, ba nu dugg ca kër góor googu. ¹³ Mu nettali nu ne gis na malaaka, feeñu ko ca këram ne ko: “Yónneel ca dëkku Yoipe, woolu Simoñ, mi ñu dàkkentale Piyeer. ¹⁴ Dina la xamal ay wax yu lay musal, yaw ak sa waa kër gépp.”

¹⁵ «Bi ma tàmbalee wax nag, Xel mu Sell mi wàcc ci ñoom, ni mu wàcce woon ci nun bu jëkk. ¹⁶ Bi loolu amee ma fàttaliku li Boroom bi wax ne: “Yaxya ci ndox la daan sóobe, waaye yéen dees na leen sóob ci Xel mu Sell

mi.” ¹⁷ Gannaaw nag Yàlla jagleel na leen may, gi mu nu mayoon, bi nu gëmee Yeesu Kirist Boroom bi, man maay kan, bay tebbi àtteb Yàlla?»

¹⁸ Bi ñu déggee loolu, amuñu dara lu ñu ca teg, ñu daldi màggal Yàlla ne: «Yàlla nag may na ñi dul Yawut it ñu tuub seeni bàkkaar, ba am dund gu wóor gi.»

Barnabas ak Sóol ci dëkku Ancos

¹⁹ Ñi tasoon nag ndax fitna, ji amoon gannaaw Ecen, ñu dem ba diiwaanu Fenisi, ci dunu Sipar ak ca dëkku Ancos, di wax kàddu gi, waaye yemale ko ci Yawut yi. ²⁰ Moona amoon na ci ñoom ay niti Sipar ak dëkku Siren, ñu ñëw ci Ancos, ba seen wax law ci Gereg yi it, ñu di leen xamal xibaaru jàmm bu Yeesu Boroom bi. ²¹ Te loxob Boroom bi ànd ak ñoom, ba mbooloo mu mag gëm te waññiku ci Boroom bi.

²² Ba mbir ma siiwee, ba àgg ci noppi mbooloom ñi gëm ci Yerusalem, ñu yebal Barnabas ba Ancos. ²³ Bi mu agsee nag, ba gis yiw, wi leen Yàlla may, mu bég ci te di leen xiir, ñu wàkkirlu ci Boroom bi te dogu ci. ²⁴ Ndaxte nit ku baax la woon te fees ak Xel mu Sell mi ak ngëm; noonu mbooloo mu bare dolliku ci Boroom bi.

²⁵ Gannaaw loolu Barnabas dem ca dëkku Tars, di wut Sóol. ²⁶ Bi mu ko gisee, mu indi ko Ancos. Noonu atum lëmm ñu bokk ak mbooloom ñi gëm, di jàngal nit ñu bare. Te ci Ancos lañu jërka tudde taalibe ya Gaayi Kirist.

²⁷ Ca fan yooyu ay yonent jóge Yerusalem, ñëw Ancos. ²⁸ Kenn ci ñoom tudd Agabus jóg, mu yégle jaarale ko ci Xelu Yàlla mi ne xiif bu metti dina daj àddina sépp. Loolu nag amoon na ca ayug buur bu ñuy wax Kélódd. ²⁹ Kon taalibe ya fas yéenee sàkk ndimbal, jëme ca bokk ya dëkk diiwaanu Yude, ku nekk ak sa kem kàttan. ³⁰ Noonu lañu def nag, teg ko ci loxoy Barnabas ak Sóol, yónnee ko njiit ya.

12

Yàlla musal na Piyeer ca kaso ba

¹ Ca jamono jooja Erodd buur ba jàppoon na ay nit ci mbooloom ñi gëm, ngir fitnaal leen. ² Noonu mu daldi jàpp Saag, doomu ndeyu Yowaana, mu reylu ko ci jaasi. ³ Bi mu gisee nag ne mbir moomu neex na Yawut ya, mu daldi jàpp it Piyeer; fekk loolu daje ak bési màggalu Yawut, ga ñuy wax Mburu ma amul lawiir. ⁴ Bi mu ko jàppee, mu těj ko kaso, teg ko ci loxoy ñeenti mboolooy xarekat, ngir ñu wottu ko, fekk mbooloo mu ci nekk di ñeenti nit; amoon na yéene yóbbu ko ci kanam Yawut ya gannaaw màggalu bésu Mucc ba.

⁵ Noonu ñuy wottu Piyeer ca kaso ba, waaye mbooloom ñi gëm di ko ñaanal Yàlla ak seen xol bépp.

⁶ Bi Erodd nekkee ci tãnki indilu ko, ca guddi googa yee-woon nañu Piyeer ak ñaari cállala, muy nelaw diggante ñaari xarekat, te ay xarekat di wottu buntu kaso ba. ⁷ Ca saa sa malaakam Boroom bi ñëw, te leer ne ràyy ca néeg ba. Malaaka ma dóor Piyeer ci wetam, yee ko ne ko: «Jógal bu gaaw!» Noonu jéng ya rot ciy loxoom.

⁸ Malaaka ma ne ko: «Takkal sa geño te sol say dàll.» Mu def ko. Malaaka ma ne ko: «Solal sa mbubb te topp ci man.» ⁹ Piyeer génn, topp ca malaaka ma, fekk gëmul sax ne lu am la, waaye mu yaakaar ne peeñu la. ¹⁰ Noonu ñu weesu wottukat bu jëkk ba ak ba ca tegu, ñu agsi ca buntu weñ, ba jëm ca dëkk ba, mu daldi ubbikul boppam ci seen kanam. Ñu génn nag, jaar ci benn mbedd, malaaka ma daldi ko bàyyi.

¹¹ Bi xelam délsee ci moom Piyeer ne: «Léegi xam naa ci lu wóor ne, Boroom bi yónni na malaakaam, musal ma ci loxoy Erodd ak li ma Yawut ya yéene woon lépp.» ¹² Mu rabal xelam ci loolu, daldi dem kër Maryaama, ndeyu

Yowaana, mi ñuy wax it Màrk, fekk ñu bare boooloo fa, di ñaan ci Yàlla. ¹³ Noonu Piyeer fëgg buntu kër ga, te mbindaan mu tudd Rodd wuyusi ko. ¹⁴ Mu xàmmi baatu Piyeer, bég ci, ba fàtte koo ubbil, waaye mu daw ci biir, xamle ne Piyeer a nga ca bunt ba. ¹⁵ Ñu ne ko: «Xanaa dangaa dof.» Waaye mu dëgër ci li mu wax. Noonu ñu ne ko: «Xanaa malaakaam la.» ¹⁶ Fekk Piyeer di gëna fëgg. Noonu ñu tijji, gis ko, daldi waaru. ¹⁷ Piyeer taf loxoom ci gëmminam, ngir ñu noppi, daldi leen nettali, ni ko Boroom bi génnee ca kaso ba. Mu ne leen: «Tee ngeen jottali ko Saag ak bokk ya.» Bi mu ko waxee, mu jóge fa, dem feneen.

¹⁸ Bi bët setee nag, yëngu-yëngu bu réy am na ca xarekat ya, ñu ne: «Ana Piyeer?» ¹⁹ Noonu Erodd wutlu ko, waaye gisu ko. Kon mu àtte wottukat ya, joxe ndigalu rey leen.

Buur Erodd dee na

Bi loolu amee Erodd jóge ci diiwaanu Yude, dem dëkku Sesare, toog fa. ²⁰ Fekk mu nekk ci xëccoo bu tàng ak waa dëkki Tir ak Sidon. Naka noona ñu ànd, bëgg koo gis. Ñu neexal Balastus, bëkk-néegu buur ba, di ñaan jàmm, ndaxte réewu buur ba moo doon dundal seen bos.

²¹ Ca bés ba ñu jàpp nag Erodd sol mbubbi buuram, toog ca jal ba ca àttekaay ba, di leen yedd ak a dénk. ²² Noonu mboooloo mi di yuuxu naan: «Lii baatu Yàlla la, du baatu nit!» ²³ Ca saa sa nag, gannaaw màggalul Yàlla, malaakam Boroom bi fàdd ko te ay sax dugg ko, ba mu dee.

²⁴ Moona kàddug Boroom bi di gëna màgg tey law.

²⁵ Naka Barnabas ak Sóol, bi ñu matalee seen liggéey, ñu jóge Yerusalem, ñibbi, ànd ak Yowaana mi tudd Màrk.

13

Yàlla yónni na Barnabas ak Sóol

¹ Amoon na ci mbooloom ñi gëm, mi nekk dëkku Ancos, ay yonent ak ay jànglekat: maanaam Barnabas, Simeyon ku ñu dàkkentale Ñuul, Lusiyus mi dëkk Siren, Manayen mi yaroondoo ak Erodd boroom diiwaan ba, ak Sóol. ² Am bés nag, bi ñuy jaamu Boroom bi ak di woor, Xel mu Sell mi ne: «Beral-leen ma Barnabas ak Sóol ngir liggéey, bi ma leen wooye.» ³ Bi ñu ko déggee, ñu daldi woor ak a ñaan, teg leen ay loxo, ba noppi bàyyi leen ñu dem.

Waare nañu ci dunu Sipar

⁴ Noonu Xel mu Sell mi yónni leen. Ñu dem nag ci dëkku Selusi, dugg fa gaal, jëm ci dun bu ñuy wax Sipar.

⁵ Bi ñu teeree ca dëkku Salamin nag, ñu yégle fa kàddug Yàlla ca jàngub Yawut ya. Ku tudd Yowaana ànd ak ñoom, di leen jàpple ci liggéey bi.

⁶ Noonu ñu jaar ci dun bépp, ba egg dëkku Pafos. Foofa ñu gis luxuskat bu tudd Bar-Yeesu, di Yawut bu mbubboo turu yonent. ⁷ Mu bokk ci gàngooru boroom réew ma tudd Sersiyus Poolus, di nit ku neex xel. Moom nag mu woolu Barnabas ak Sóol, ngir bégga dégg kàddug Yàlla. ⁸ Waaye Elimas, boroom xam-xam bu ñuul bi —ndaxte loolu la turam di tekki— di leen dogale, ngir bañ boroom réew ma gëm. ⁹ Ci kaw loolu Sóol, mi tudd it Pool, daldi fees ak Xel mu Sell mi; mu xool ko jàkk, ¹⁰ ne ko: «Yaw mi fees ak fen ak lu bon, di doomu Ibliis, tey noonu lépp lu jub, ndax doo bàyyee dëngal yoon yu jub yu Boroom bi? ¹¹ Léegi loxob Boroom bi dina dal sa kaw, te dinga gumba, ba dootuloo gis jant bi ab diir.» Ca saa sa nag ay bëtam muuru, mu daldi tàbbi cig lëndëm, muy làmbatu, di wut ku ko wommat. ¹² Ba boroom réew ma gisee li xew nag, mu daldi gëm, di yéemu ci yoonu Boroom bi.

Waare nañu ci Ancos ci diiwaanu Pisidi

¹³ Naka noona Pool ak ñi mu àndal jóge Pafos, jaar ci géej, jëm dëkku Peers ci réewu Pamfili. Yowaana nag tàggo ak ñoom, dellu Yerusalem.

¹⁴ Waaye ñoom ñu jóge Peers, aw ca yoon wa, ba ñëw dëkku Ancos ci diiwaanu Pisidi. Bésub noflaay ba nag ñu dugg ca jàngu ba, toog. ¹⁵ Bi ñu jàngee yoonu Musaa ak yonent ya, njiiti jàngu ba yónnee ca ñoom ne leen: «Bokk yi, bu ngeen amee lu ngeen di dénk mbooloo mi, waxleen ko.» ¹⁶ Noonu Pool jóg, tàllal loxoom ne leen:

«Yéen bokki Israyil ak yéen ñi ragal Yàlla, dégluleen! ¹⁷ Yàllay bànni Israyil tànn na sunuy maam, di yokk xeet wa, bi ñuy ganeyaan ci Misra; ba noppi mu génne leen fa ak kàttanu loxoom. ¹⁸ Diirub ñeent fukki at mu di leen muñal ca màndiñ ma. ¹⁹ Gannaaw loolu faagal na juróom ñaari xeet ci réewu Kanaan, ba sunuy maam donn réew ma. ²⁰ Loolu lépp xew na ci diirub ñeenti téeméeri at ak juróom fukk.

«Gannaaw loolu mu jox leen ay njiit, ba ci yonent Yàlla Samiyel. ²¹ Booba ñuy ñaan buur, te Yàlla jox leen Sóol, doomu Kis ci giiru Beñamin, muy seen buur diirub ñeent fukki at. Gannaaw ga mu jële ko fa, ²² dellu falal leen buur bu tudd Daawuda, mu seedee ko nii: “Gis naa Daawuda, doomu Isayi, ku ma neex ci sama xol, te dina def lépp luy sama coobare.”

²³ «Noonu ci askanam Yàlla indil na bànni Israyil Musalkat bi Yeesu, ci ni mu ko dige woon. ²⁴ Laata muy ñëw nag, Yaxya daan na waare, ne bànni Israyil gépp, ñu tuub seeni bàkkaar, te mu sóob leen ci ndox. ²⁵ Te ba Yaxyay jeexal sasam, mu ne: “Ku ngeen may teg? Duma Ki wara ñëw; waaye am na kuy ñëw sama gannaaw, koo xam ne kii yeyoowumaa tekki ay dàllam.”

²⁶ «Bokk yi, yéen askanu Ibraayma ak yéen ñi ragal Yàlla, kàddug mucc gi ci nun la wàcc. ²⁷ Waa Yerusalem

ak seeni kilifa xàmmiwuñu woon Yeesu te xamuñu woon waxu yonent, yi ñuy jàng bésuub noflaay bu nekk; teewul ñu amal waxu yonent yi, ci li ñu àtte Yeesu, ba daan ko. ²⁸ Yoon dabu ko fenn, moona ñaan nañu Pilaat, mu reylu ko. ²⁹ Noonu ñu def lépp lu yonent yi bindoon ci mbiram, ba noppi ñu wacce ko ca bant ba, tàbbal ko ci bàmmeel. ³⁰ Waaye Yàlla dekkal na ko, ³¹ te diirub ay fan yu bare feeñu na ñi àndoon ak moom, jóge diiwaanu Galile, dem Yerusalem; léegi nag ñooy ay seedeem ci wetu xeet wi, ³² te nu ngi leen di xamal xibaaru jàmm bi ne leen, li Yàlla digoon sunuy maam, ³³ def na ko ngir nun seeni sèt, ci li mu dekkal Yeesu. Moom lañu bindoon ci ñaareelu saaru Sabóor ne:

“Yaa di sama Doom,
maa di sa Baay tey.”

³⁴ Te it li ko Yàlla dekkal, ba mu bañatee jaar ci dee, te suuf du ko lekk muk, moom la Yàlla wax ne:

“Dinaa la may barke yu sell te wóor, yi ma digoon
Daawuda.”

³⁵ Moo tax mu waxaat feneen ne:

“Doo bàyyi sa Waa ju sell, mu yàqu.”

³⁶ Ndaxte bi Daawuda defee coobarey Yàlla ci jamonoom, mu faatu, ñu suul ko, mu fekki ay maamam, suuf lekk ko.

³⁷ Waaye ki Yàlla dekkal, yaramam seeyul.

³⁸ «Kon nag bokk yi, nangeen xam ne ci moom Yeesu nu ngi leen di yégal mbaalug bàkkaar yi. Te fépp fu yoonu Musaa tële wona àtte nit ni ku jub, ³⁹ fa la Yeesu di àtte ni ku jub képp ku ko gëm. ⁴⁰ Wottuleen nag ba li yonent yi bindoon bañ leena dal, ci li ñu ne:

⁴¹ “Yéen ñiy xeebaate, gisleen lii,

ngeen yéemu ba far;

ndaxte dinaa def ci seen jamono jěf,

joo xam ne su ngeen ko déggee sax,

dungeen ko gëm.”»

⁴² Bi ñuy génn nag ca jàngu ba, Yawut ya ñaan leen, ñu baamtu wax ja ca bésub noflaay ba ca tegu. ⁴³ Te bi mbooloo ma tasee, ay Yawut yu bare ak ñi tuuboon ci yoonu Yawut te ragal Yàlla, topp ci Pool ak Barnabas. Ñuy diisoo ak ñoom, di leen xiir, ñu wàkkirlu ci yiwu Yàlla.

⁴⁴ Noonu bésub noflaay ba ca tegu, daanaka waa dëkk bépp daje, ngir déglu kàddug Yàlla. ⁴⁵ Waaye bi Yawut yi gisee mbooloo ma, ñu daldi fees ak kiñaan, di weddi li Pool di wax te di ko xas. ⁴⁶ Bi loolu amee Pool ak Barnabas ne leen ci lu bir: «Yéen lanu wara jëkka yégal kàddug Yàlla, waaye gannaaw gantu ngeen ko, ba àtte seen bopp ne yeyoowuleen dund gu dul jeex gi, kon nu ngi waññiku ci ñi dul Yawut. ⁴⁷ Ndaxte moom la nu Boroom bi sant ci li mu naan:

“Samp naa la, nga nekk leeru ñi dul Yawut, ngir nga yóbbu mucc gi, mu daj cati àddina.”»

⁴⁸ Ñi dul Yawut nag, bi ñu déggee loolu, daldi bég tey màggal kàddug Boroom bi; te ñépp ñu jagoo dund gu dul jeex daldi gëm.

⁴⁹ Noonu kàddug Boroom bi di law ci diiwaan bépp. ⁵⁰ Waaye Yawut ya xiir ay jigéen, ñi woomle te farlu ci diine, ñoom ak magi dëkk ba, ñu fitnaal Pool ak Barnabas, ngir génne leen réew ma. ⁵¹ Waaye Pool ak Barnabas daldi yëlëb seen pëndu tànk, ngir dëggal seen weddi, jëm dëkku Ikoñum. ⁵² Naka taalibe yi nag, ñu fees ak mbég ak Xel mu Sell mi.

14

Pool ak Barnabas ci dëkku Ikoñum

¹ Bi Pool ak Barnabas nekkee Ikoñum nag, ñu dugg ci jàngub Yawut ya, ni ñu ko daan defe; ñuy waare, ba mbooloom Yawut ak Gereg mu bare gëm. ² Waaye Yawut yu nanguwul yi ñoo jóglóo ñi dul Yawut, di ñaawal seen

njort ci bokki taalibe yi. ³ Pool ak Barnabas nag sax nañu ci lkoñum lu yàgg, ñu wéeru ci Boroom bi, bay wax ak fit wu dëgër; te Yàlla dëggal kàddug yiwam, ba may leen, ñu def ay kéemaan ak ay firnde. ⁴ Noonu waa dëkk bi xàjjalikoo, ñii far ak Yawut yi, ñale far ak ndaw ya. ⁵ Waaye ñi dul Yawut ak Yawut yi, ñoom ak seeni kilifa, lal pexem fitnaal leen ci sànni ay doj. ⁶ Bi ko Pool ak Barnabas yégee nag, ñu daw ca diiwaanu Likawni ca dëkk ya ñuy wax Listar ak Derbë ak wàllaa ya. ⁷ Foofa ñu di fa xamle xibaaru jàmm bi.

Pool ak Barnabas ci dëkku Listar

⁸ Amoon na ca Listar nag nit ku fa toog, ku ay t ànkam làggi, ndax li mu judduwaale lafañ te masula dox. ⁹ Moom nag muy déglu Pool miy waare. Noonu Pool xool ko jàkk, gis ne am na ngëm ngir wér. ¹⁰ Mu ne ko ak baat bu dëgër: «Jógal taxaw bu jub.» Noonu nit ki ne bërét, jóg, daldi dox.

¹¹ Bi mbooloo ma gisee li Pool def, ñu daldi yuuxu, ne ci làkku waa Likawni: «Yàlla yi soppiku nañu nit, wàcc ci nun.» ¹² Noonu ñu tudde Barnabas, Sës, te tudde Pool, Ermes, ndaxte mooy ki yor wax ji. ¹³ Fekk ci buntu dëkk ba amoon na fa kër gu ñuy màggale Sës. Sarxalkat ba nag ànd ak mbooloo ma, daldi indi ca bunt ya ay yëkk ak ay caq, yi ñu defare tóor-tóor, ngir màggal leen ci tuur deretu mala.

¹⁴ Waaye bi ko ndaw yi Barnabas ak Sóol déggee, ñu sib ko ba xotti seeni yére, ñu daldi daw, tàbbi ca mbooloo ma, di wax ci kaw ne: ¹⁵ «Yéen nit ñi, lu leen xiir ci lii? Nun it ay nit lanu, ñu bokk bind ak yéen. Te nu ngi leen di xamal xibaaru jàmm ne leen, ngeen dëddu yéfi neen yii te waññiku ci Yàlla miy dund te sàkk asamaan, suuf, géej ak li ñu ëmb lépp. ¹⁶ Démb mayoon na xeet yépp, ñu aw seen yoonu bopp. ¹⁷ Moona noppiwula firndeel aw meloom ci def lu baax, di leen wàccee ci asamaan taw

buy indi naataange, ba ngeen lekk ba suur, te seen xol fees ak mbég.»

¹⁸ Noonu ci lu jafe yey nañu mbooloo ma ak wax jooju, ba tere leen, ñu rendil leen sarax.

¹⁹ Waaye bi loolu wéyee amoon na ay Yawut yu jóge Ancos ak Ikoñum, ñu fàbbi mbooloo ma, sànni Pool ay doj, ba yaakaar ne dee na, ñu diri ko ba ca gannaaw dëkk ba.

²⁰ Waaye taalibe ya ñëw wër ko, mu daldi jóg, duggaat ca dëkk ba. Ca suba sa nag, mu ànd ak Barnabas, dem Derbë.

Délsi nañu dëkku Ancos

²¹ Bi ñu fa àggee nag, ñu xamle fa xibaaru jàmm bi, ba sàkk fa ay taalibe yu bare. Gannaaw loolu ñu délsi Listar, Ikoñum ak Ancos, ²² di dooleel xeli taalibe ya, xiir leen ñu sax ci yoon wi; ñu ne leen: «Ci kaw nattu yu bare lanu wara duggé ci nguuru Yàlla.» ²³ Ci mbooloom ñi gëm mu nekk nag, ñu tànn ci ay njiit; ba noppi ñu ñaan Yàlla ak di woor, dénk leen Boroom bi ñu gëm. ²⁴ Gannaaw loolu ñu jaar diiwaanu Pisidi, dikk ci Pamfili. ²⁵ Ñu yégle kàddu gi ci dëkku Peers, doora dem dëkku Atali.

²⁶ Foofa nag ñu dugg gaal, jëm Ancos, fa ñu leen dénke woon ca yiwu Yàlla, ngir liggéey bi ñu àggale. ²⁷ Bi ñu agsee, ñu woo mbooloom ñi gëm, nettali leen fi ñu jaar ak Yàlla fépp, ak ni mu ubbee buntu ngëm ci ñi dul Yawut.

²⁸ Noonu ñu toog ak taalibe ya diir bu yàgg.

15

Géew bi am ci Yerusalem

¹ Amoon na bés ay nit jóge diiwaanu Yude, ñuy jàngal bokk yi ne leen: «Ku xaraful, ni ko aaday Musaa santanee, doo mana mucc.»

² Pool ak Barnabas nag am ak ñoom diisoo ak werante wu metti; noonu bokk yi jàpp ne, Pool ak Barnabas ak ñeneen ci ñoom war nañoo dem Yerusalem ca ndaw ya

ak njiit ya, ngir leeral werante wi. ³ Kon nag mbooloo mi gunge leen, ñu jaar ci wàlli Fenisi ak Samari, di nettali ni ñi dul Yawut waññikoo ci Yàlla, ba bokk yépp am ca mbég mu réy. ⁴ Te bi ñu agsee Yerusalem, mbooloom ñi gëm, ndaw yi ak njiit yi teeru leen, ñu nettali leen fi ñu jaar ak Yàlla fépp.

⁵ Ci kaw loolu ñeneen, ñi gëm waaye bokk ci tariixab Farisen ya, daldi jóg ne: «Fàww ñi dul Yawut xaraf, te ñu dénk leen sàmm yoonu Musaa.»

⁶ Noonu ndaw yi ak njiit yi dajaloo, ngir seet mbir moomu. ⁷ Gannaaw werante wu bare Piyeer jóg ne leen: «Yéen bokk yi, xam ngeen ne ca njàlbéen ga Yàlla tannoona na ma ci yéen, ngir ma yégal ñi dul Yawut xibaaru jàmm bi, ba ñu gëm. ⁸ Yàlla, mi xam xol yi, seede na leen ci li mu leen may Xel mu Sell mi, ni mu nu ko maye nun itam. ⁹ Gënalantewu nu ak ñoom, ci li mu sellal seen xol ci kaw ngëm. ¹⁰ Léegi nag lu tax ngeen di diiñat Yàlla, ciy teg taalibe yi yen bu nu masula àttan, nun mbaa sunuy maam? ¹¹ Nun daal ci yiwu Yeesu Boroom bi lanu yaakaara mucce, te ñoom itam, ci lañu wékku.»

¹² Bi mu ko waxee, mbooloo mépp ne xerem, di déglu Barnabas ak Pool, ñuy nettali kéemaan ak firnde yépp, yi Yàlla def jaarale ko ci ñoom ci biir ñi dul Yawut. ¹³ Bi ñu noppee, Saag jël kàddu ga ne: ¹⁴ «Bokk yi, dégluleen mal Simoñ nettali na, ni Yàlla seetsee bu jëkk ñi dul Yawut, ngir sàkku ci ñoom xeet wu ñu tudde turam. ¹⁵ Te loolu sax dëppoo na ak li yonent yi tëral; ñu bind ne:

¹⁶ “Boroom bi nee na:
Gannaaw loolu dinaa délsi,
te yékkati këru Daawuda, gi ne tassar,
dinaa defar gent ya,
ba taxawalaat ko.

¹⁷ Noonu li des ci doom Aadama wut Boroom bi, maanaam xeet yi dul Yawut, ñuy tudd sama tur.

¹⁸ Man dinaa def loolu, man Boroom bi ko wax, te ca njàlbéen ba tey ma di ko xamle.”

¹⁹ «Kon nag lii mooy sama ndigal: bunu gétèn ñi dul Yawut te waññiku ci Yàlla. ²⁰ Waaye nu bind leen, ñu moytu ñam wu araam wu ñu tuuroo xërëm, tey moytu njaaloo, ak jur gu médd, bay naan deret ja. ²¹ Ndaxte ca njàlbéen ga ba tey am na ca dëkk bu nekk ñuy waare ci yoonu Musaa; bésub noflaay bu nekk sax dañu ciy xutba ca jàngu ya.»

Bataaxal bi ndaje mi bind ñi dul Yawut

²² Bi mu ko waxee, ndaw yi ak njiit yi ak mbooloom ñi gëm mépp fas yéenee tànn ci ñoom ay nit, yónni leen Ancos, ñu ànd ak Pool ak Barnabas. Noonu ñu tànn Yudd, mi ñu dippee Barsabas, ak Silas, di ay njiit ca bokk ya.

²³ Ñu jox leen bataaxal bu ne:

Yéen sunu bokk yi dul Yawut te dëkk Ancos, Siri ak Silisi, nu ngi leen di nuyu, nun seeni bokk, di ndaw yi ak njiit yi. ²⁴ Dégg nanu ne am na ay nit ñu bawoo ci nun, ñu di leen lëjal ak seeni wax, di jaxase seeni xol, te fekk sukkandikuwuñu ci lenn ndigal lu jóge ci nun. ²⁵ Kon nag mànkoo nanu ci tànn ay nit, yónnee leen ko, ànd ak sunuy soppe Barnabas ak Pool. ²⁶ Ñoom jaay nañu seen bakkan ngir turu Yeesu Kirist Boroom bi. ²⁷ Yónni nanu nag Yudd ak Silas, ñu di leen xamal xibaar boobu ci seen gémmiñ. ²⁸ Ndaxte li neex Xel mu Sell mi te neex nu, mooy nu bañ leena teg beneen yen, lu dul dénkaane yii am njariñ, ²⁹ maanaam ngeen moytu ñam wu ñu tuuroo xërëm, deretu jur gu médd ak njaaloo. Bu ngeen moytoo yëf yooyu, dingeen def lu baax. Ci jàmm.

³⁰ Noonu ñu tàggo, dem Ancos, ñu dajale mbooloo mi, jébbal leen bataaxal bi. ³¹ Ñu jàng ko nag, seen xol sedd

ci doole, ji leen bataaxal bi indil. ³² Te Yudd ak Silas, ñi doon yonent, ñuy dooleel bokk yi, di dëgëral seen fit ak wax yu bare. ³³⁻³⁴ Bi loolu amee ñu toog fa ab diir, ba noppi bokk yi yiwi leen ci jàmm, ñu dellu ca ña leen yónni woon. ³⁵ Waaye Pool ak Barnabas des ci Ancos, di jàngle ak di xamle xibaaru jàmm bu kàddug Boroom bi, ñoom ak ñeneen ñu bare.

Ñaareelu tukkib ndaw la Pool, ànd ak Silas

³⁶ Gannaaw ay fan Pool ne Barnabas: «Nan dellu seeti bokk ya ca dëkk yépp, fu nu masa yéglee kàddug Boroom bi, ba gis nu ñu def.» ³⁷ Barnabas nag bëggoon na yóbbaaale Yowaana, mi ñuy wax it Màrk. ³⁸ Waaye Pool dafa lànk ne: «Matul nu yóbbu ki nu wacoon ca Pamfili, ba àndul woon ak nun ca liggéey ba.»

³⁹ Noonu ñu xuloo, ba far tàggoo. Barnabas yóbbaaale Màrk, ñu dugg gaal, jëm Sipar. ⁴⁰ Pool tànn Silas, dem; bokk ya dénk leen ci yiwu Boroom bi; ⁴¹ mu jaar ci diiwaanu Siri ak Silisi, di dëgëral mboolooy ñi gëm.

16

Timote àndsi na ak Pool ak Silas

¹ Naka noona mu dikk dëkki Derbë ak Listar, fekk fa taalibe bu tudd Timote te ndeyam di Yawut bu gëm, waaye baayam di Gereg. ² Te mbokk, yi nekk dëkki Listar ak Ikoñum, seedeel nañu ko lu baax. ³ Pool bëgg nag mu ànd ak moom, waaye ndegam Yawut yépp, ya dëkk ca wàllaa ya, xam ne baayam Gereg la woon, mu jël ko, xarafal ko. ⁴ Bi loolu amee ñuy jaar ca dëkk ya, jottali leen dénkaane, yi ndaw yi ak njiit yi nekk Yerusalem joxe, te sant leen ñu sàmm ko. ⁵ Noonu mboolooy ñi gëm di gëna dëgër ci yoon wi, tey yokku bés bu nekk.

Yàlla wax na ak Pool ci biir peeñu

⁶ Bi loolu amee gannaaw Xel mu Sell mi aaye na leen, ñu yégleji kàddu gi ci diiwaanu Asi, ñu daldi jaari wàlli Firisi ak Galasi. ⁷ Bi ñu agsee nag ci wetu diiwaanu Misi, ñuy jéema dugg diiwaanu Bitini, waaye Xelum Yeesu mayu leen ko. ⁸ Ñu romb nag Misi, dem dëkku Torowas. ⁹ Noonu ci guddi Yàlla feeñu Pool ci nii: nitu Maseduwan taxaw, di ko ñaan ne ko: «Ñëwal ci Maseduwan, wallusi nu!» ¹⁰ Bi mu amee peeñu moomu, ca saa sa nu* fexee jàll ba Maseduwan, xam ne Boroom bi moo nu woo, ngir nu xamle fa xibaaru jàmm bi.

Lidi gëm na Kirist ci dëkku Filib

¹¹ Noonu nu dugg gaal ca Torowas, jubal dunu Samotaras, jóge fa ca ëllëg sa, nu jëm teerub Neyapolis. ¹² Bi nu fa teeree, nu jëm Filib, bi nekk dëkk bi ëpp maana ca wàll woowu ci diiwaanu Maseduwan, di it moomeelu Room. Nu toog fa ay fan.

¹³ Bi bésuub noflaay agsee nag, génn nanu ci buntu dëkk ba, jublu ci wetu dex ga, yaakaar ne bérabu ñaanukaay la. Nu toog fa nag, di wax ak jigéen ña fa dajaloo. ¹⁴ Fekk am na fa jigéen juy déglu, tudd Lidi, di jaaykatu cuub†, bu dëkk Catir, te mu ragal Yàlla. Noonu Boroom bi ubbi na xolam, ba mu nangu li Pool di wax. ¹⁵ Ci kaw loolu ñu sóob ko ci ndox, moom ak waa këram, ba noppi mu ñaan nu ne: «Bu ngeen ma jàppee ni ku takku ci Boroom bi, ganesileen ma ci sama kër.» Te mu di nu ci xiir.

Těj nañu Pool ak Silas ca kaso ba

¹⁶ Am bés, ba nuy dem nag ca ñaanukaay ba, nu daje ak jaam bu jigéen bu rabu gisaane solu, te ay sangam di jariñu lu bare ci gisaaneem. ¹⁷ Mu daldi topp ci Pool ak nun, di xaacu ne: «Nit ñii jaami Yàlla Aji Kawe ji lañu; ñoo

* 16:10 Bind nañu nu, ndaxte Luug mi bind Jéf ya mooy wax. † 16:14 Cuub yu dàlde la woon, maanaam xonq curr.

leen di yégal yoonu mucc.» ¹⁸ Muy def noonu ay fani fan, waaye bi ko Pool xajootul, mu waññiku ne rab wa: «Sant naa la ci turu Yeesu Kirist, génnal ci moom.» Noonu rab wa ne mëll, génn ci moom.

¹⁹ Bi ay sangam gisee nag seen buntu wërsëg tëju, ñu daldi jàpp Pool ak Silas, di leen diri, jëme leen ca pénc ma fa kanam njiit ya. ²⁰ Noonu ñu dëj leen fa mbaxanay menne naan: «Yawut yii lëjal nañu sunu dëkk, ²¹ di xamle ay aada yu nu sañula nangu mbaa nu di ko topp, nun ñi bokk ci nguuru Room.»

²² Mbooloo ma it ànd ci, dal ci seen kaw; àttekat ya nag summilu seeni yére, santaane ñu dóor leen ay yar. ²³ Noonu ñu dóor leen ay yar yu bare, tëj leen, sant boroom kaso ba, mu wottu leen bu wér. ²⁴ Gannaaw jot na ndigal loolu nag, mu sànni leen ca néeg ba gëna ruqu ci biir kaso ba, jéng seeni tànk.

²⁵ Ba guddi giy xaaj nag, Pool ak Silas di ñaan ak di sant Yàlla, te ñeneen ñi nekk ca kaso ba di leen déglu. ²⁶ Ca saa sa suuf yëngu bu metti, ba fondamaab kaso ba daanu; bunt yépp daldi ne kulbét ubbiku, te jéngi ña ñu tëj ne téll tijjiku. ²⁷ Ci kaw loolu boroom kaso ba tiite ci ay nelaw, gis bunt yépp ubbiku. Mu daldi bocci jaaseem, bégga xaru, yaakaar ne ña ñu tëj dañoo daw. ²⁸ Waaye Pool wax ci kaw ne: «Bul lor sa bopp, nun ñépp nu ngi fi.»

²⁹ Bi ko boroom kaso ba déggee, mu daldi laaj làmp, ne saraax dugg, daanu ci kanam Pool ak Silas, di lox. ³⁰ Mu génne leen ci biti ne leen: «Kilifa yi, lu ma wara def, ba mucc?» ³¹ Ñu ne ko: «Gëmal Yeesu Boroom bi, kon dinga mucc, yaw ak sa njaboot.» ³² Noonu ñu xamal ko kàddug Boroom bi, moom ak waa këram gépp. ³³ Mu jël leen nag ci waxtu woowu ci guddi, raxas seeni gaañu-gaañu, ba noppi ñu sóob ko ci ndox, moom ak waa këram gépp. ³⁴ Bi ñu ko

defee mu yóbbu leen ca kërám, jox leen ñu lekk, mu bég lool ci li mu gëm Yàlla, moom ak waa kërám gépp.

³⁵ Bi bët setee, àttekat ya yónni alkaati ya, ñu ne boroom kaso ba: «Yiwil ñaari nit ñooñu, ñu dem.» ³⁶ Kon boroom kaso ba yégal loolu Pool ne ko: «Àttekat ya jox nañu ma ndigal, ngir ma yiwi leen, ngeen dem; léegi nag génnleen te dem ci jàmm.»

³⁷ Waaye Pool ne alkaati ya: «Dóor nañu nu ay yar ci kanam ñépp, ci lu ñu wéerul ci benn àtte, rax-ca-dolli těj nañu nu kaso, nun ñiy jaambur ci nguuru Room. Léegi ndax dañu noo bégga sànni ci mbedd mi ci kumpa? Mukk! Nañu ñëw, ñoom ci seen bopp, gunge nu ci biti.»

³⁸ Bi mu ko waxee, alkaati ya yégal àttekat ya la mu wax. Bi ñu dégge ne jaamburi Room lañu, ñu daldi tiit. ³⁹ Ñu ñëw nag di leen dëfal, ñu gunge leen ci biti, di leen ñaan, ñu génn dëkk ba. ⁴⁰ Noonu ñu génn ca kaso ba, dugg ci kër Lidi, ñu gis fa bokk ya, dëgeral leen, daldi dem seen yoon.

17

Pool ak Silas ci dëkku Tesalonig

¹ Bi ñu fa jógee, ñu aw yoon wa jaar dëkku Amfipolis ak Apoloni, doora ñëw Tesalonig, fa Yawut ya am jàngu.

² Pool nag dugg ca ñoom, na mu ko daan defe, ba am fa ñetti bésüb noflaay, muy werante ak ñoom ci li Mbind mi wax. ³ Mu di leen ko tekki, te di leen wax ay firnde yuy wone ne fàww Almasi bi sonn te dekki. Mu ne leen: «Yeesu, mi ma leen di yégal, mooy Almasi bi.» ⁴ Noonu ñenn ci Yawut yi gëm, ànd ak Pool ak Silas, ñoom ak mbooloo mu mag ci Gereg yi ragal Yàlla, ak jigéen ñu am maana ñu bare.

⁵ Waaye kiñaan tàbbi ca Yawut ya, ñu daldi jël ay taxawaalukat ca pénc ma, dajale mbooloo, ñuy yéngal dëkk ba. Ñu daanu ci kër Yason, di wut Pool ak Silas, ngir

děj leen ci kanam waa dëkk ba. ⁶ Bi ñu leen gisul nag, ñu diri Yason ak ñeneen ca bokk ya ci kanam àttekat ya. Ñuy wax ci kaw naan: «Nit ñi dëpp àddina sépp agsi nañu fii léegi, ⁷ te Yason a leen dalal. Ñoom ñépp dañoo bañ ndigali buur Sesaar ne, am na beneen buur bu ñuy wax Yeesu.» ⁸ Bi ko mbooloo mi ak àttekat yi déggee, ñu daldi jaaxle lool. ⁹ Noonu nanguwuñoo yiwi Yason ak ñi ci des, lu dul bi ñu leen bataleelee dara.

Pool ak Silas dem nañu Bere

¹⁰ Bi loolu amee bokk yi jállale Pool ak Silas ci saa si ci guddi, ñu jëm Bere. Ba ñu fa eggee nag, ñu dugg ca jàngub Yawut ya. ¹¹ Fekk ña fa nekk ñoo gëna am ay teggin waa Tesalonig, ndaxte nangu nañu kàddu ga te sawar ca, di niir Mbind mi bés bu nekk, ba xam ndax loolu dëgg la am déet. ¹² Kon nag Yawut yu bare gëm, ak ñu bare ci Gereg yi, di jigéen yu am maana, ak ay góor.

¹³ Waaye bi Yawuti Tesalonig déggee ne Pool mu ngi yégle kàddug Yàlla ci Bere it, ñu daldi fay dikk, di jógloo ak a jaxase mbooloo ma. ¹⁴ Noonu bokk yi yebal Pool ca saa sa, mu jëm géej, waaye Silas ak Timote des fa. ¹⁵ Ñi ànd ak Pool nag gunge ko ba dëkku Aten. Bi ñu fa àggee, ñu waññiku, yóbbaaale ndigalu Pool ne, Silas ak Timote ñëw fekksi ko ci lu gëna gaaw.

Pool ci dëkku Aten

¹⁶ Bi leen Pool di nég ca Aten, mu am naqaru xol wu réy ci li mu gis dëkk ba fees ak ay nataali bokkaale Yàlla. ¹⁷ Muy werante nag ca jàngu ba ak Yawut ya ak ña ragal Yàlla, tey werante it bés bu nekk ca pénc ma ak ña fay dajaloo.

¹⁸ Noonu ay boroom xam-xam ci mbooloo mi ñuy wax Epikuren ak ci mbooloo mi ñuy wax Estowisen, di werante ak moom. Ñenn ci ñoom ne: «Fortukatu xam-xam bii, lu

mu bĕgga wax?» Te ña ca des, bi ñu dĕgge Pool di waare xibaaru jamm bi, aju ci Yeesu ak ci mbirum ndekkite, ñu ne: «Dafa mel ni day waare ay yalla yu nu xamul.»¹⁹ Kon nag ñu jĕl ko, yóbbu ko ca géew, ba ñuy wax Areyopas. Ñu ne ko: «Danoo bĕggoon, nga leeral nu ci sa xam-xam bu bees, bii ngay yégle.»²⁰ Ndaxte sol nga ci sunuy nopp lu nu xamul. Danoo bĕggoona xam nag léegi, loolu lu muy tekki.»²¹ Ndaxte waa Aten ñépp ak doxandéem ya fa dĕkk, wax ak a dĕglu lu bees rekk lañu daan xĕnte.

²² Noonu Pool taxaw ci biir mbooloom Areyopas ne leen: «Yéen waa Aten gis naa ne farlu ngeen ci diine lool.»²³ Ndaxte bi may doxantu di seet seeni màggalukaay, gis naa ci benn bu ñu bind lii: “Yalla mi nu xamul.” Li ngeen di màggal nag te xamuleen ko, loolu laa leen di xamal.

²⁴ «Yalla mi sàkk àddina ak li mu ěmb lépp, moom miy Boroom asamaan ak suuf, du dĕkk ci néegi màggalukaay yu loxoy nit defar.»²⁵ Du jariñu it ci loxoy nit, mel ni dafa soxla dara, ndax moom mooy jox ñépp bakkan ak ruu ak lépp.²⁶ Ci kenn nit la sàkke xeeti àddina yépp, ñu dĕkk ci ñeenti xébla yi; fekk àppal na xeet wu nekk jamonoom, te rĕdd seen diggi réew.²⁷ Yalla def na loolu, ngir ñu koy wut ci yaakaaru daj ko ci làmbatu, fekk sax sorewul kenn ci nun.²⁸ “Ndaxte ci moom lanuy dunde, di ci jĕf te nekk ci,” ni ko ñenn ci seeni taalifkat dĕggale naan: “Nun noo di aw xeetam.”²⁹ Kon nag, bu nu nekkee xeetu Yalla, warunoo gĕm ne Yalla mel na ni nataali wurus, xalis mbaa doj yu nit defar ci xareñ mbaa xel.³⁰ Ca jamono yu wees ya Yalla toppul ñàkka xam googa, waaye léegi koo mana doon ak foo mana nekk, Yalla santaane na, nga tuub say bàkkaar.³¹ Ndaxte sàkk na bés bu muy àtte àddina ci njub, dénk ko Nit ki mu tànn; te firndeel na loolu bu wóor, ci li mu ko dekkal ca néew ya.»

³² Bi ñu dĕgge nag, muy wax ci mbirum ndekkitel

ñi dee, ñii di ko foontoo, ña ca des ne ko: «Dinanu la déglu ci mbir moomu beneen yoon.»³³ Noonu Pool génn ci seen biir.³⁴ Moona am na ñenn ñu taq ci moom te gëm: xàmmees na ci Denis, ku bokk ci mbooloom Areyopas, ak jigéen ju tudd Damaris, ak ñeneen.

18

Pool ci dëkku Korent

¹ Bi loolu wéyee Pool bàyyikoo Aten, dem Korent. ² Mu tase fa ak Yawut bu tudd Akilas te juddoo diiwaanu Pont. Muy sooga jóge réewu Itali ak soxnaam Pirsil, ndaxte buur ba Kélódd sant na Yawut yépp, ñu génn Room. ³ Noonu Pool seeti leen, te gannaaw ñoo bokk liggéey, maanaam di defar ay xayma, mu dal fa ñoom, ñuy liggéeyandoo.

⁴ Bésuub noflaay bu nekk nag muy diisoo ak ñi nekk ca jàngu ba, di jéema gëmloo ay Yawut ak ay Gereg. ⁵ Waaye bi Silas ak Timote jógee diiwaanu Maseduwan, egg fa, Pool jublu ci xamle kàddu gi, tey dëggal ci Yawut yi naan Yeesu mooy Almasi bi. ⁶ Bi ko Yawut ya gantoo nag, di ko xas, mu yëlëb ay yéreem ne leen: «Yéena sàkku seen musiba; set naa ci. Léegi maa ngi dem ci ñi dul Yawut.»

⁷ Ci kaw loolu mu jóge fa, dugg ci kèru ku tudd Tisiyus Yustus, di ku ragal Yàlla, te kër ga dend ak jàngu ba. ⁸ Kirispus nag, njiitu jàngu ba, gëm na Boroom bi ak waa kërám gépp. Te waa Korent ñu bare dégg kàddu gi te gëm ko, ñu sóob leen ci ndox.

⁹ Naka noona Boroom bi feeñu Pool ci guddi ne ko: «Bul tiit dara, waaye deel wax te baña noppi. ¹⁰ Ndaxte maa ngi ànd ak yaw, te kenn du la jàpp, ba fitnaal la, ndaxte am naa xeet wu bare ci dëkk bii.» ¹¹ Noonu Pool des at ak genn-wàll ci seen biir, di fa jàngle kàddug Yàlla.

¹² Ci nguuru Galyon ci diiwaanu Akayi nag, Yawut ya likkoo, ñu dal ci kaw Pool, yóbbu ko ca àttekaay ba. ¹³ Ñu

ne: «Kii day xiir nit ñi ci màggal Yàlla ci lu juuyoo ak yoon wi.»

¹⁴ Bi Pool bëggee wax nag, Galyon ne Yawut ya: «Yéen Yawut yi, bu aju woon ci jàdd yoon walla ñaawteef wu réy, kon liy yoon mooy ma déglu leen. ¹⁵ Waaye bu ajoo ci ay werante ciy wax ak ay tur ak seen yoon, loolu seen wàll la; man duma ko àtte.» ¹⁶ Noonu mu dàq leen ca àttekaay ba. ¹⁷ Ci kaw loolu nit ñépp jàpp Sosten, njiitu jàngu ba, ñu di ko dóor ca kanam àttekaay ba, waaye Galyon faalewu leen.

Pool délsi na dëkku Ancos

¹⁸ Bi loolu wéyee Pool desati fa fan yu bare. Gannaaw ga mu tàggtoo ak bokk ya, dugg gaal jëm Siri, ànd ak Pirsil ak Akilas. Bi mu jógeegul teerub Señsere, mu watlu boppam, ndaxte am na lu mu dige woon ak Yàlla.

¹⁹ Noonu ñu teer ci Efes. Pool bàyyi fa ñi mu àndaloon, daldi dugg ca jàngu ba, di diisoo ak Yawut ya. ²⁰ Ñu ñaan ko, mu des fa lu gëna yàgg, waaye nanguwul. ²¹ Kon mu tàggtoo ak ñoom naan: «Dinaa délsi ci yéen, bu soobee Yàlla.» Noonu mu dugg gaal, jóge Efes, ²² teersi dëkku Sesare, mu dem nuyu mbooloom ñi gëm, ba noppi dem Ancos.

Ñetteelu tukkib Pool, ngir yégle xibaaru jàmm bi

²³ Bi mu fa desee ay jamono, mu jóge fa, di jaar dëkkoo dëkk ci diiwaanu Galasi ak Firisi, di dooleel xoli taalibe yépp.

²⁴ Amoon na nag Yawut bu tudd Apolos te juddoo Alegsàndiri, mu dikk Efes. Nit ku yewwu la woon te am xam-xam bu yaatu ci Mbind mi. ²⁵ Jàngoon na ci yoonu Boroom bi, di ku farlu ci xelam, muy xamle ak a jàngle bu wóor ci mbirum Yeesu, waaye fekk xam-xamam yem ci ni Yaxya daan sóobe ci ndox. ²⁶ Noonu mu daldi wax ak fit

wu dëgër ca jàngu ba. Bi ko Pirsil ak Akilas déggee nag, ñu woo ko fi ñoom, gën ko leeral yoonu Yàlla.

²⁷ Naka Apolos bëgga dem Akayi, bokk ya xiir ko ca, ñu bind taalibe ya, ngir ñu teeru ko teeru bu rafet. Noonu mu dikk fa te jariñ lool ñi gëm jaare ko ci yiwu Yàlla. ²⁸ Ndaxte mu ngay yey Yawut ya ca kanam ñépp, di firi Mbind yi, ba wone ne Yeesu mooy Almasi bi.

19

Pool ci dëkku Efes

¹ Ba Apolos nekkee Korent nag, Pool jaar ca teggi ya gëna kawé ca réew ma, doora dikk Efes. Noonu mu gis fa ay taalibe. ² Mu ne leen: «Ndax jot ngeen ci Xel mu Sell mi, bi ngeen gëmee?» Ñu ne ko: «Déggunu sax ne Xel mu Sell mi am na.» ³ Mu ne leen: «Kon nag, bi ñu leen sóobee ci ndox, lu ciy maana?» Ñu ne ko: «Xanaa li Yaxya tëral.» ⁴ Pool ne leen: «Yaxya daan na sóob nit ñi ci ndox, ndax bi ñu tuubee seeni bàkkaar; te mu ne bànni Israyil, kiy topp ci moom lañu wara gëm, maanaam Yeesu.» ⁵ Bi ñu déggee loolu nag, sóob nañu leen ci ndox ci turu Yeesu Boroom bi. ⁶ Te bi leen Pool tegee loxo, Xel mu Sell mi ñëw ci ñoom, ñuy wax yeneen làkk, di wax ci kàddug Yàlla. ⁷ Limub nit ñooñu nekk na lu mat fukk ak ñaar.

⁸ Noonu Pool dugg ca jàngu ba, di wax ak fit wu dëgër diirub ñetti weer, di diisoo ak ñoom ci mbirum nguurug Yàlla, di leen jéema gëmloo. ⁹ Waaye bi xolu ñenn ci ñoom fattee, ñu gëmadi, bay suufeel yoon wi ci kanam mbooloo ma, mu jóge ci ñoom, xàjjale taalibe yi ak ñoom, di diisoo bés bu nekk ca jàngukaayu ku ñuy wax Tiranus. ¹⁰ Mu wéy ci noonu diirub ñaari at, ba ñi dëkk diiwaanu Asi ñépp dégg kàddug Boroom bi, muy Yawut muy Gereg.

Ay kéemaan yu bare am na ci Efes

¹¹ Booba Yállay def ay kéemaan yu ràññiku yuy jaar ci loxoy Pool. ¹² Ñu yóbbul sax ñi wopp ay kaala ak ay taraxlaay yu laaloon yaramam, ba jàngoro yi di leen bàyyi, rab yay génn ci ñoom.

¹³ Noonu ay Yawut yuy wëndeelu, di faj ñi rab jàpp, ñu di leen jéema ñaanal ci turu Yeesu Boroom bi naan: «Ci turu Yeesu, mi Pool di yégle, génnleen.» ¹⁴ Ñi doon def loolu, juróom ñaari doom lañu woon ci Sewa, mi doon sarxalkat bu mag ci Yawut yi. ¹⁵ Waaye bi ñu ko defee rab wa ne leen: «Xam naa Yeesu, xam naa it kuy Pool, waaye yéenay ñan?» ¹⁶ Ci kaw loolu nit ka rab jàpp song leen, not leen ñoom ñépp; mu soxore leen lool, ba ñu daw kër ga, def yaramu neen te gaañu bu metti.

¹⁷ Loolu siiw na ci ñépp, ñi dëkk Efes, di Yawut ak Gereg; tiitaange jàpp leen ñoom ñépp, ba ñu màggal turu Yeesu Boroom bi. ¹⁸ Bi loolu amee ñu bare ci ñi gëm ñëw, di wesar ci kanam ñépp seeni jati luxus. ¹⁹ Te ñu bare ci ñi daan luxus, indi seeni téere, lakk leen ci kanam ñépp. Te bi ñu xaymaa njég la, mu tollook juróom fukki junniy poseti daraxma. ²⁰ Noonu la kàddu Boroom bi lawe, te not lépp.

²¹ Bi loolu wéyee Pool nas xel jëm Yerusalem, jaar ci diiwaani Maseduwan ak Akayi. Mu ne: «Gannaaw bu ma fa demee, fàww ma seeti Room it.» ²² Mu yebal nag ci Maseduwan ñaari jaraafam, di Timote ak Erast, waaye moom mu des ab diir ci Asi.

Yëngub mbooloo mi ci Efes

²³ Fekk booba amoon na yëngu-yëngu bu réy ci lu aju ci Yoon wi. ²⁴ Ndaxte nit ku tudd Demetirus, di téggu xalis buy defar nataali xalis ngir màggal Artemis, daan na ci jariñu lu bare, moom ak ay nawleem. ²⁵ Noonu mu dajale leen ak seeni liggéeykat ne leen: «Gaa ñi, xam ngeen ne

sunu njariñ mu ngi aju ci liggéey bii. ²⁶ Gis ngeen nag te dégg ne Pool male gëmloo na bay fàbbi mbooloo mu bare, waxuma ci Efes rekk, waaye ci biir Asi gépp naan: “Yàlla yu ay loxo defar duñu ay yàlla.” ²⁷ Léegi kat loraangee ngi nuy yoot, te du yem ci xañ nu sunu liggéey rekk, waaye it dina daaneel màggalukaayu Artemis sunu yàlla ju mag ji, tey neenal ndamam, moom mi Asi gépp te àddina sépp di màggal.»

²⁸ Bi ñu déggee loolu, mer mu réy tàbbi ci ñoom, ñuy yuuxu ne: «Artemis mu Efes màgg na!» ²⁹ Noonu dëkk bépp jaxasoo. Ñu bokk benn xalaat, daldi ne milib ca powukaay ba, diri Gayus ak Aristàrk, waa Maseduwan, ñi ànd ak Pool. ³⁰ Pool nag bégga dugg ca mbooloo ma, waaye taalibe ya nanguwuñu ko. ³¹ Ñenn ca jawriñi nguur gi it, ñuy ay xaritam, yónnee ci moom, di ko dénk, mu baña jaay bakkanam ci dugg ca powukaay ba. ³² Noonu ndaje ma réb, ba ñii di yuuxu lii, ñale di yuuxu laa, te ña ca gëna bare xamuñu lu waral ndaje ma. ³³ Ci kaw loolu Yawut ya jéñ Alegсандар ci kanam, te mbooloo ma di ko xaacu ay ndigal, mu daldi tàllal loxoom, ngir làyyi ca mbooloo ma. ³⁴ Waaye bi ñu xamee ne Yawut la, ñépp a bokk benn baat, yuuxu diirub lu mat ñaari waxtu naan: «Artemis mu Efes màgg na!»

³⁵ Gannaaw loolu boroom dëkk ba dalal mbooloo ma ne leen: «Yéen waa Efes, ana ku xamul ne dëkku Efes moo di wottukaayu màggalukaayu Artemis ak nataalam, bi wàcce asamaan? ³⁶ Gannaaw nag kenn manta weddi loolu, war ngeena dalal seen xel te baña sañaxu ci dara. ³⁷ Ndaxte nit ñii ngeen fi indi sàccuñu ca màggalukaay ya te sosaluñu sunu yàlla. ³⁸ Su fekkee ne Demetirus ak ay nawleem jànkoonte nañu ak kenn, am na ay bési layoo ak ñu yilif réew mi; nañu fa woo ku ñu amleenteel. ³⁹ Waaye su ngeen di laaj leneen, mbooloom dégg dina ko àtte.

⁴⁰ Ndaxte fi mu ne man nañu noo jiiñ jógug mbooloo mi ndax li fi xew tey. Te bu loolu amee dunu am aw lay ci mbirum mbooloo mu rëb mii, ndaxte amul dara lu ko waral.» Bi mu waxee loolu nag, mu tas mbooloo ma.

20

Pool jaar na ci diiwaani Maseduwan ak Geres

¹ Bi yëngu-yëngu ba dalee, Pool woo taalibe ya fa moom, dooleel leen. Bi mu ko defee mu tàggo ak ñoom, jóge fa, dellu diiwaanu Maseduwan. ² Noonu mu jaar ca bérab yooyu, di dooleel nit ñi ak wax yu bare; ba noppi mu dem réewu Geres, ³ toog fa ñetti weer. Waaye bi mu nekkee ci kaw tànkì dugg gaal jëm diiwaanu Siri, te Yawut yi lalal ko pexe, mu fas yéenee dellu, jaare Maseduwan. ⁴ Booba nag ñii ñoo ànd ak moom: Sopater, doomu Pirus mi dëkk Bere; Aristàrk ak Segond, ñi dëkk Tesalonig; Gayus, mi dëkk Derbë, ak Timote; te it Tisig ak Torofim ñi dëkk Asi. ⁵ Ñooñu nag jiitu, di nu nég dëkku Torowas. ⁶ Waaye naka nun, gannaaw màggalu Yawut, ga ñuy wax Mburu ma amul lawiir, nu dugg gaal ci Filib, def ci juróomi fan, fekksi leen Torowas, nu am fa juróom ñaari fan.

Pool dekkal na Ètikus ci Torowas

⁷ Ca bés bu jëkk ca ayu-bés ga, booloo nanu ngir damm mburu ma. Te Pool, mi bëggoona dem ca ëllëg sa, di diisoo ak ñoom te waxtaanam law ba ci xaaju guddi. ⁸ Ca néeg bu kawé, ba nu booloo nag, amoon na fa làmp yu bare. ⁹ Noonu waxambaane wu tudd Ètikus te toog ca palanteer ba, gëmméentu bay jeyaxu. Bi Pool di gëna yaatal waxtaanam nag, nelaw daldi ko jàpp, mu xàwwikoo ca ñetteelu taax ma, daanu, ñu yékkati ko, fekk mu dee.

¹⁰ Waaye Pool wàcc, daldi sëgg ci kawam, roof ko loxoom ne leen: «Bàyyileen jooy yi, mu ngi dund.» ¹¹ Noonu

mu yéegaat, damm mburu ma, lekk; ba noppi delluwaat ci waxtaanam, di ko yaatal ba ca njël, doora tàggoo. ¹² Naka waxambaane wa, ñu indi ko muy dund, ba seen xol sedd guyy.

Pool tàggoo na ak njiiti mbooloom ñi gëm ca Efes

¹³ Nun nag nu jiitu, dugg gaal jëm Asos, fa nu Pool santoon, nu jële ko fa; fekk moom fas na yéeneey dox, ba agsi fa. ¹⁴ Noonu mu fekksi nu ci Asos, nu jël ko ca gaal ga, dem Mitilen. ¹⁵ Gannaaw loolu gaal ga jóge fa, nu agsi ca ëllëg sa janook dunu Kiyos. Bés ba ca tegu nag nu jáll ba Samos, te ñetteelu fan ba nu àgg Mile. ¹⁶ Ndaxte Pool fasoon na yéeneey teggi Efes, ngir baña yàgg ci diiwaanu Asi; mu ngi doon gaawantu, ngir màggal, gi ñuy wax Pàntakot fekk ko Yerusalem.

¹⁷ Bi Pool eggee Mile nag, mu yónnee ca Efes, ngir woo njiiti mbooloom ñi gëm. ¹⁸ Bi ñu ñëwee, mu ne leen: «Yéen xam ngeen bu baax, ni ma doon doxale diirub sama ngan gépp ci seen biir, li dale ci bés bi ma jëkkeey teg tánk ci Asi ba tey. ¹⁹ Jaamu naa Boroom bi ci woyof gu mat ak ay rongooñ, dékku ay nattu yu ma pexey Yawut yi indil. ²⁰ Xam ngeen ne masuma leena nëbb dara lu leen di jariñ, di leen jàngal ci kanam ñépp ak ca kër ya. ²¹ Dénk naa Yawut yi ak Gereg yi ne leen, ñu tuub seeni bàkkaar, ba waññiku ci Yàlla te gëm sunu Boroom Yeesu.

²² «Léegi maa ngi nii di dem Yerusalem, ci li ma Xelu Yàlla mi xiirtal, te xawma lu ma fay dal. ²³ Xam naa rekk ne ci dëkkoo dëkk Xel mu Sell mi xamal na ma ne ay buum ak ay metit ñu ngi may nég. ²⁴ Waaye sama bakkan soxalu ma, su fekkeey bey naa sama sas, ba matal liggéey, bi ma Boroom bi dénk, maanaam ma seedeel ci ñépp xibaaru jàmm, bi ëmb yiwu Yàlla.

²⁵ «Fi mu ne nag xam naa ne dootuleen gis sama kanam, yéen ñépp ñi ma jaaroon ci seen biir, di yégle nguuru

Yàlla. ²⁶ Moo tax may dëggal tey jii ne wàccoo naa ak yéen ñépp bés pénc. ²⁷ Ndaxte ñeebluwuma leen, ci di leen xamal lépp li Yàlla digle. ²⁸ Wottuleen nag seen bopp te wottu coggal jépp, ji leen Xel mu Sell mi def sàmm, ngeen sàmm mbooloo, mi Yàlla jotal boppam ak deretu Doomam. ²⁹ Xam naa ne bu ma leen wonee gannaaw, bukki yu soxor dinañu tàbbi ci coggal ji te duñu ci ñeeblu kenn. ³⁰ Ay nit dinañu jóg ci seen biir sax, di wax luy sàнке, ngir sàкku ay taalibe. ³¹ Foogleen nag, di fàttaliku ne diirub ñetti at, guddi ak bëccëg, masumaa noppi di leen artu kenn ku nekk ci yéen ak ay rongooñ.

³² «Léegi nag maa ngi leen di dénk Boroom bi, moom ak kàddug yiwam, gi leen mana dëgëral te may leen cér ci biir gaayi Yàlla yu sell yépp. ³³ Nammuma xalisu kenn mbaa wurusam mbaa koodaayam. ³⁴ Xam ngeen ne faj naa samay soxla ak soxlay ñi ànd ak man ci sama loxo yii. ³⁵ Ci lépp won naa leen royukaay, ci li nu wara dimbali ñi néew doole te fàttaliku li Yeesu Boroom bi wax moom ci boppam ne: “Joxe moo gëna barkeel nangu.”»

³⁶ Bi mu waxee loolu, mu sukk ak ñoom ñépp, ñaan ci Yàlla. ³⁷ Te ñépp jooy bu metti, di laxasu ci baatu Pool, fóon ko bu baax. ³⁸ Li leen gëna teg aw tiis mooy li mu leen wax: «Dootuleen gis sama kanam.» Noonu ñu gunge ko ba ca gaal ga.

21

Pool jublu na ci dëкku Yerusalem

¹ Bi nga xamee ne tàggoo nanu ak ñoom ci naqar, nu dugg gaal, jubal dunu Kos. Te ca ëllëg sa nu dem ba teer ca Rodd, ba noppi jóge fa, jàll ba Patara. ² Foofa nag nu gis gaal guy jàll ba Fenisi, nu dugg ca, mu daldi teddi. ³ Noonu nu séen dunu Sipar, bàyyi ko ci sunu càmmoñ, jublu diiwaanu Siri, nu teersi Tir. Ndaxte foofa la gaal gi

wara yebbee la mu yeboon. ⁴ Nu wut taalibe ya, ba gis leen, toog ak ñoom juróom ñaari fan. Ñoom nag ñu ne Pool ci li leen Xelu Yàlla mi may, mu baña dem Yerusalem. ⁵ Moona bi jataayu gaal ga matee, nu awaat ci yoon wi. Te ñépp gunge nu, ñoom ak seeni soxna ak seeni doom; nu génn dëkk ba, sukk ca tefes ga, ñaan ci Yàlla. ⁶ Noonu nu tàggoo ak ñoom, dugg ca gaal ga, ñu dellu seen kër.

⁷ Bi nu jógee Tir nag, nu demaat ci géej, ba teer Patolemays. Foofa nu nuyu bokk ya, yendu, fanaan. ⁸ Nu jóge fa ca èllëg sa, ñëw ba ca dëkku Sesare. Nu dugg ca kër Filib, taskatu xibaaru jàmm bi, mi bokk ci Juróom ñaar ña*, nu dal fa moom. ⁹ Amoon na ñeenti doom yuy janq, ñuy wax ci kàddug Yàlla.

¹⁰ Bi nu fa nekkee ay fan nag, yonent bu tudd Agabus jóge Yude, agsi. ¹¹ Mu ñëw ci nun, daldi yeew ay loxoom ak i tãnkam ak laxasaayu Pool naan: «Nii la Xel mu Sell mi waxe: “Ki moom laxasaay gii, Yawut yi dinañu ko yeewe nii ca Yerusalem, jébbal ko ñi dul Yawut.”»

¹² Bi nu déggee loolu, nun ak ña fa nekk nu ñaan Pool, mu baña dem Yerusalem. ¹³ Ci kaw loolu Pool ne: «Lu ngeen di jooy, di yàq sama xol? Bañuma ñu yeew ma rekk, waaye nangu naa sax, ñu rey ma ci Yerusalem ngir turu Yeesu Boroom bi.» ¹⁴ Bi nu ko manula dëpp, nu noppi ne: «Kon na coobarey Boroom bi am!»

¹⁵ Gannaaw fan yooyu nu defaru, ngir dem Yerusalem. ¹⁶ Noonu ay taalibe yu dëkk Sesare ànd ak nun, yóbbu nu ca nit ku tudd Manason, fu nu wara dal; moom nag nitu Sipar la woon, di taalibe bu yàgg.

Pool ci dëkku Yerusalem

---

* 21:8 Juróom ñaar ña ñooy ñi doon séddale ndimbalu mbooloo ma ca Yerusalem. Seetal 6.5.

¹⁷ Bi nu agsee Yerusalem nag, taalibe ya teeru nu ak mbég. ¹⁸ Ca èllég sa Pool ànd ak nun, seeti Saag, fekk njiit yépp teew fa. ¹⁹ Noonu Pool nuyu leen, nettali leen benn-benn li Yàlla def ci biir ñi dul Yawut, jaarale ko ci liggéeyam.

²⁰ Bi ko njiit ya dégge, ñu màggal Yàlla ne ko: «Mbokk mi, gis nga ne am na ay junniy Yawut ñu gëm, te ñépp a sawar ci yoonu Musaa. ²¹ Dégg nañu ci sa mbir nag ne yaa ngi jàngal Yawut yépp, yi dëkk ci biir ñi dul Yawut, ñu bàyyi yoonu Musaa te baña xarafal seeni doom mbaa topp sunuy aada. ²² Lu nu ci wara def nag? Ndaxte ci lu wér dinañu xam ne ñëw nga. ²³ Nu ngi lay digal nag, nga def nii: am na ci nun ñeenti góor ñu dige ak Yàlla. ²⁴ Jël leen, bokk ak ñoom setlu, te nga gàddu seen peyu wateef. Noonu ñépp dinañu xam ne li ñu déggoon ci sa mbir du dégg, waaye yaa ngi jéf tey sàmm yoonu Musaa. ²⁵ Naka ñi dul Yawut ñi gëm, bind nanu leen li nu àtte ne, ñu moytu ñam wu ñu tuuroo xërëm te moytu deretu médd ak njaaloo.»

²⁶ Bi ñu ko waxee, Pool jël nit ña te ca èllég sa mu bokk setlu ak ñoom, ñu dugg ca kër Yàlla ga. Ñu xamle ban bés la seen setlu di àgg, di bés bu ñuy jébbale sarax ngir kenn ku nekk ci ñoom.

Jàpp nañu Pool

²⁷ Bi àppu juróom ñaari fan ya di bégga jeex, Yawut yi jóge diiwaanu Asi gis Pool ca kër Yàlla ga. Nu daldi jógloo mbooloo mépp, jàpp ko, ²⁸ di xaacu ne: «Wallee, wallee, yéen bokki Israyil! Waa jaa ngi nii, moom miy waare fépp ak ci ñépp, bay suufeel sunu xeet ak yoonu Musaa ak bérab bii; dugal na sax ay Gereg fii ci kër Yàlla gi, ba indi sobe ci bérab bu sell bii.» ²⁹ Li tax ñu wax loolu, mooy gisoon nañu

Torofim mu Efes, ànd ak moom ca dëkk ba, te ñu yaakaar ne Pool dugal na ko ca kër Yàlla ga.

³⁰ Noonu dëkk ba bépp màbb, mbooloo ma ne këpp, ñu jàpp Pool, génne ko ca kër Yàlla ga. Ca saa sa ñu tëj bunt ya. ³¹ Bi ñu koy wuta rey, xibaar ba agsi ba ca kilifag mbooloom xarekat ba, naan Yerusalem gépp jaxasoo na. ³² Ca saa sa mu ànd ak ay xarekat ak ay njiiti xare, ne jaas wàcc ci ñoom. Bi Yawut ya gisee kilifa ga ak xarekat ya nag, ñu daldi bàyyi dóor, ya ñu doon dóor Pool.

³³ Noonu kilifa ga jegesi jàpp ko, santaane ñu jéng ko ak ñaari càllala. Bi ñu ko defee mu laaj ku mu doon ak lu mu def. ³⁴ Waaye ci biir mbooloo ma, bu ñii nee lii, ña ca des ne laa. Kon nag gannaaw manu caa xam dara lu wóor ndax coow li, mu santaane, ñu yóbbu ko ci biir tata ja. ³⁵ Bi Pool eggee ca yéegukaayu tata ja, aaytalu mbooloo ma réy, ba ay xarekat fab ko. ³⁶ Ndaxte mbooloo maa nga ko topp, di xaacu ne: «Reyleen kol!»

Pool layoo na ak waa Yerusalem

³⁷ Bi ñu koy bégga dugal ca tata ja, Pool ne kilifa ga: «Ndax man naa laa wax dara?» Mu ne ko: «Yaw dégg nga gereg? ³⁸ Kon nekkuloo waayi Misra, jooju jógloo woon nit ñi keroog te yóbbu woon ñeenti junniy bóomkat ca màndiŋ ma?» ³⁹ Pool ne ko: «Man Yawut laa, di jaambur ci Tars, dëkk bu am tur ci diiwaanu Silisi. Maa ngi lay ñaan, ma wax ak mbooloo mi.» ⁴⁰ Te kilifa ga may ko ko. Noonu Pool taxaw ca yéegukaay ba, tàllal loxoom mbooloo ma, ñu daldi ne tekk. Mu wax ak ñoom ci làkku yawut ne:

22

¹ «Yéen bokk yi ak baay yi, dégluleen samaw lay.» ² Bi ñu déggee, mu di leen wax ci làkku yawut, ñu gën ne xerem.

Noonu Pool ne leen: ³ «Man Yawut laa, juddoo Tars ci diiwaanu Silisi, yaroo ci dëkk bii. Taalibe laa woon ci

Gamaleel, mu jàngal ma bu wér yoonu sunuy maam, ba ma sawar ci Yàlla, mel ni yéen ñépp tey. ⁴ Daan naa fitnaal ña bokkoon ci yoon wii, ba di ci rey sax; yeew naa góor ak jigéen, tëj leen; ⁵ sarxalkat bu mag ba ak mbooloom njiit yi yépp man nañu ma cee seede. Am bés ñu bindal ma ay bataaxal ngir bokki Damaas. Ma doon fa dem, ngir yeew ña fa nekkoon, indi leen Yerusalem, ngir ñu yar leen.

⁶ «Waaye ci digg bëccëg, bi ma jaaree ca yoon wa, ba jegesi Damaas, ca saa sa leer gu mag jóge asamaan, melax ba ëmb ma. ⁷ Ma daldi ne nërëm ci suuf, dégg baat bu ma ne: “Sóol, Sóol, lu tax nga di ma fitnaal?” ⁸ Ma ne ko: “Yaa di kan, Boroom bi?” Mu ne ma: “Maa di Yeesum Nasaret, mi ngay fitnaal.” ⁹ Ñi ma àndaloon gis nañu leer ga, waaye déggugu baatu ka doon wax ak man. ¹⁰ Noonu ma laaj ko: “Lu ma wara def, Boroom bi?” Boroom bi ne ma: “Jógal dem Damaas, foofa dees na la biral lépp, li ma la yen.” ¹¹ Gannaaw gisuma woon dara ndax leeraayu melxat ga, ña ma àndal wommat ma, ma ñëw Damaas.

¹² «Bi ma ko defee ku tudd Anañas ñëw ci man. Nit ku ragal Yàlla la woon ci sàmm yoonu Musaa, te Yawuti Damaas yépp seedeel ko lu baax. ¹³ Mu taxaw ci sama wet ne ma: “Sóol sama mbokk, delluwaatal di gis.” Noonu ma daldi gisaat ca saa sa, xool ko. ¹⁴ Mu ne ma: “Sunu Yàllay maam tànn na la, ba may la, nga xam coobareem te gis Aji Jub ji te nga dégg ay waxam. ¹⁵ Ndaxte li nga gis te dégg ko, dinga ko seede ci ñépp. ¹⁶ Léegi nag, looy nég? Jógal, ñu sóob la ci ndox, nga set ci say bàkkaar ci tudd turu Yeesu.”

¹⁷ «Bi ma délsee Yerusalem nag, di ñaan ca kër Yàlla ga, leer tàbbi ci man. ¹⁸ Ma daldi gis Boroom bi, mu ne ma: “Génnal Yerusalem nu mu gëna gaawe, ndaxte duñu nangu li ngay seede ci man.” ¹⁹ Ma ne ko: “Boroom bi, xam nañu ne dama daan wër jàngoo jàngu, di tëj kaso ak di dóor ay yar ñi la gëm. ²⁰ Rax-ca-dolli bi ñu tuuree

deretu Ecen, mi la doon seedeel, teewe naa ko, ànd ca, bay wottu sax yérey ñi ko doon rey.” ²¹ Waaye Boroom bi ne ma: “Demal, dinaa la yebal fu sore, nga jëm ci xeeti ñi dul Yawut.”»

Pool wone na ne jaambur la ci nguuru Room

²² Mbooloo ma déglu ko nag ba ca wax jooju, waaye bi ñu déggee loolu, ñu daldi yuuxu naan: «Farleen ko ci àddina! Yembar mu mel ni moom yeyoowula dund!» ²³ Ñu daldi yuuxu ak di sànni seeni yére, tibt suuf, di callmeeru. ²⁴ Noonu kilifa ga santaane, ñu dugal Pool ca tata ja te caw ko ay yar yu metti, laaj ko ba xam lu tax ñu di ko yuuxoo nii. ²⁵ Waaye bi ñu koy joñ ak ay der, Pool ne njiitu xare ba fa taxaw: «Ndax am nga sañ-sañu dóor ay yar jaamburu Room, te fekk yoon dabu ko sax?»

²⁶ Bi ko njiit la déggee, mu fekki kilifaam, yégal ko ko; mu ne ko: «Ndax xam nga li ngay def? Nit kale jaambur la ci Room.» ²⁷ Noonu kilifa ga ñew laaj Pool: «Wax ma, ndax jaambur nga ci Room?» Mu ne ko: «Waaw, moom laa.» ²⁸ Kilifa ga ne ko: «Man fey naa xalis bu bare, ngir nekk jaambur ci Room.» Waaye Pool ne ko: «Man de dama koo judduwaale.» ²⁹ Ñi ko bëggoona dóor ay yar nag randu ko ca saa sa. Te kilifa ga sax tiit ci xam ne Pool jaamburu Room la, te yeewlu na ko.

Děj nañu Pool ca kureelu àttekati Yawut ya

³⁰ Ca èllëg sa kilifa ga bàyyi ko, ndaxte bëggoon na xam bu wóor lu ko Yawut ya jiiñ. Mu santaane ne, sarxalkat yu mag ya dajaloo, ñoom ak kureelu àttekat ya. Gannaaw loolu mu indilu Pool, děj ko ci seen kanam.

23

¹ Noonu Pool xool jàkk géew ba ne leen: «Bokk yi, ci xel mu dal laa doxale ci kanam Yàlla ba ci bésu tey bi.» ² Ci kaw

loolu sarxalkat bu mag ba, di ku ñuy wax Anañas, sant ña taxaw ca wetam, ñu fël gémmiñam. ³ Pool ne ko: «Yàlla dina la dóor, yaw mi naaféq, bay samandaay miir bu joy bu ñu weexal. Yaa ngi toog di ma àtte, ci li yoon wi digle, ba noppi santaane ñu dóor ma, ci li yoon wi tere!» ⁴ Waaye ña taxaw ca wetam ne ko: «Ndax dangay xas sarxalkat bu mag, bi Yàlla fal?» ⁵ Pool ne leen: «Bokk yi, xawma woon ne sarxalkat bu mag bi la, ndaxte tëral nañu ci Mbind mi ne: “Bul wax lu bon sa kilifag xeet.”»

⁶ Naka noona Pool, mi xam ne genn-wàllu kureel ga bokk nañu ci tariixab Sadusen ya, te ña ca des bokk ci tariixab Farisen ya, mu wax ci kaw ci biir géew ba ne: «Bokk yi, man Farisen laa, te Farisen moo ma jur; li tax ñu may àtte tey mooy sama yaakaar ci ne, ñi dee dinañu dekki.» ⁷ Bi mu waxee loolu nag, werante wu metti daldi xew diggante Farisen ya ak Sadusen ya, ba mbooloo ma xàjjalikoo. ⁸ Ndaxte Sadusen yi nanguwuñu ne ndekkite mbaa malaaka mbaa rab, dara am na ci, waaye Farisen nangu nañu yooyu yépp.

⁹ Ci kaw loolu nag coow lu bare daldi jib. Ñenn ca xutbakat, ya bokk ca Farisen ya, ne bërét, daldi xuloo bu metti ne: «Gisunu dara lu bon ci nit kii. Su fekkeente ne rab a ko wax mbaa malaaka...?» ¹⁰ Noonu xuloo ba daldi gëna tàng, ba kilifa ga ragal ne, nit ñi dinañu daggaate Pool. Kon mu sant xarekat ya, ñu wàcc, nangu Pool ci ñoom, yóbbu ko ca tata ja. ¹¹ Ca guddi ga nag Boroom bi taxaw ci wetu Pool ne ko: «Takkal sa fit; ni nga ma seedee ci Yerusalem, noonu nga may seedee ca Room.»

Yawut ya lal na pexe ngir rey Pool

¹² Bi bët setee Yawut ya daldi lal pexe; ñu dige ci ngiñ ne duñu lekkati, duñu naanati, ba kera ñuy rey Pool. ¹³ Ña lal pexe ma, seen lim ëpp na ñeent fukk. ¹⁴ Noonu ñu dem ca sarxalkat yu mag ya ak njiit ya ne leen: «Giñ nanu

ne dunu mos dara, ba kera nuy rey Pool. ¹⁵ Léegi nag yéen ak kureelu àttekat ya, laajleen kilifa ga, mu indi ko ci seen kanam, mel ni dangeena bégga seet mbiram bu gëna wóor. Bu ko defee nun dinanu fagaru, ngir rey ko, bala moo agsi.»

¹⁶ Waaye jarbaatu Pool yég fiir ga, mu dem, dugg ca tata ja, yégal ko Pool. ¹⁷ Bi ko Pool dégge, mu woo kenn ca njiiti xare ba ne ko: «Yóbbul waxambaane wii ca kilifa ga, ndax am na lu mu ko wara yégal.» ¹⁸ Njiit la jël ko, yóbbu ko ca kilifa ga ne ko: «Pool, mi ñu jàpp, moo ma woo, ñaan ma, ma indil la waxambaane wii, ndaxte am na lu mu lay wax.»

¹⁹ Noonu kilifa ga jàpp ci loxob waxambaane wa, wée-too ak moom, laaj ko: «Loo ma bégga yégal?» ²⁰ Mu ne: «Yawut yi dañoo dige, ngir ñaan la, nga indi Pool èllég ca kanam kureelu àttekat ya, mel ni dañoo bégga seet mbiram bu gëna wóor. ²¹ Bu leen ko may, ndaxte lu èpp ñeent fukk ci ñoom ñu ngi koy lalal fiir. Dige nañu ak ngiñ ne dootuñu lekk, dootuñu naan, li feek reyuñu ko; fi mu ne sax fagaru nañu, di xaar, nga nangu.» ²² Kilifa ga nag sant waxambaane wa, mu bañ koo àgge kenn, ba noppi mu yiwi ko, mu dem.

Yóbbu nañu Pool dëkku Sesare

²³ Bi mu ko defee mu woo ñaar ci njiiti xare ba ne leen: «Waajal-leen ñaar téeméeri xarekat ak juróom ñaar fukki gawar ak ñaar téeméeri nit ñu gannaayoo xeej, ngeen dem Sesare ci juróom ñeenti waxtu ci guddi. ²⁴ Wutal-leen it Pool lu mu war, ngeen yóbbu ko ci jàmm ak salaam ba ca Feligsë, boroom réew mi.» ²⁵ Noonu mu bind bataaxal bii:

²⁶ Yaw Feligsë mu tedd mi, di boroom réew mi; man Këlódd Lisiyas maa ngi lay nuy. ²⁷ Yawut yi jàpp nañu nit kii, bégg koo rey, waaye bi ma yégee ne jaambur

la ci Room, wallu naa ko ak ay xarekat, ba musal ko. ²⁸ Bëggoon naa xam lu tax ñu kalaame ko. Moo tax ma yóbbu ko ca kanam seen kureelu àttekat ya. ²⁹ Gis naa ne li ñu ko jiiñ mu ngi aju ci ay werantey seen yoon, waaye jiiñuñu ko dara lu jar dee mbaa jéng. ³⁰ Te bi ma déggee ne ñu ngi koy fexeel, yebal naa ko ci yaw ci saa si. Sant naa nag ñi ko kalaame, ñu xamal la seen lay.

³¹ Noonu xarekat ya jël Pool ci guddi, indi ko ba ca dëkku Antipataris, ni ñu leen ko sante. ³² Ca ëllëg sa ñu waññiku, délsi ca tata ja, bàyyi gawar ga, ñu gunge ko. ³³ Bi gawar ga àggee Sesare, ñu jox boroom réew ma bataaxal ba, jébbal ko Pool. ³⁴ Bi loolu amee boroom réew ma jàng bataaxal ba, laaj ci ban diiwaan la Pool dëkk. Bi mu yégee ne mu ngi dëkk Silisi, ³⁵ Mu ne ko: «Kon bu ñi la kalaame ñëwee, dinga layoo.» Mu santaane nag, ñu denc ko ca kër buur ba Erodd.

24

Pool lay na ci kanam Feligsë, boroom réew ma.

¹ Bi juróomi fan wéyee, Anañas sarxalkat bu mag ba dikk, ànd ak ay njiit ak layookat bu tudd Tertul, ñu woo Pool ci yoon fa kanam boroom réew ma. ² Noonu ñu woo Pool, te Tertul daldi ko jiiñ naan: «Yaw Feligsë mu tedd mi, sa nguur jural na nu jàmm ju neex, te sa jàppandil soppi na lu bare ci sunu xeet. ³ Gis nanu ko fépp ak ci lépp, di la gërëm ak sunu xol bépp. ⁴ Waaye ngir baña yàggal jataay bi, maa ngi lay ñaan ci sa lewetaay, nga déglu nu ci lu gàtt. ⁵ Ndaxte ci mbirum nit kii teew, gis nanu ne rambaaj la, buy indi xëccoo ci Yawut yi ci àddina sépp, di njiitu mbooloo mu ñuy wax Nasareen. ⁶⁻⁷ Dem na ba jéema teddadil sax kër Yàlla ga, waaye jàpp nanu ko. ⁸ Soo ko

laajee, yaw ci sa bopp, dinga gis ne li nu koy jiiñ dëgg la.»
⁹ Ci kaw loolu Yawut ya ànd ca, di dëggal ne loolu wóor na.

¹⁰ Bi loolu amee boroom réew ma jox Pool kàddu gi.
 Noonu mu làyyi ne:

«Xam naa ne yaa ngi àtte xeet wi diirub at yu bare, moo tax maa ngi làyyi ak kóolute. ¹¹ Man ngaa wóorliku ne ëppagul fukki fan ak ñaar demoon naa Yerusalem ngir màggali. ¹² Te kenn gisu ma, maay werante mbaa di jóglóo mbooloo, muy ca kër Yàlla ga mbaa ca jàngu ya mbaa ci biir dëkk ba. ¹³ Te manuñoó firndeel dara ci li ñu may jiiñ léegi. ¹⁴ Waaye nangu naa ci sa kanam ne maa ngi jaamu Yàllay sunuy maam, ci topp yoon wi ñu ne mooy tariixa; terewul ne lépp li ñu téral ci yoonu Musaa ak li yonent yi bind, gëm naa ko. ¹⁵ Te bokk naa ak ñoom yaakaar ci Yàlla, ne ñi jub ak ñi jubadi dinañu dekki keroog yawmelxayaam. ¹⁶ Moo tax fu ma tollu, maa ngi góor-góorlu, ngir am xel mu dal fa kanam Yàlla ak fa kanam nit ñi.

¹⁷ «Noonu gannaaw gëjeb at yu bare ñëw naa, ngir indil sama xeet ndimbal te jébbal Yàlla ay sarax. ¹⁸ Bi ma koy def nag, gis nañu ma ca kër Yàlla ga, ma setlu ba noppi, fekk ànduma ak mbooloo te indiwuma benn coow. ¹⁹ Waaye ay Yawut yu dëkk Asi —xanaa kay ñoo waroona ñëw ci sa kanam, di ma kalaame, bu ñu amee dara lu ñu may topp. ²⁰ Waaye it na nit ñii wax ci lan laa tooñe ci jataayu géewub àtte ba, ²¹ xanaa li ma waxoon ca kaw ci seen biir rekk ne: “Mbirum ndekkitel ñi dee moo tax ngeen dëj ma ci seen kanam tey!”»

²² Bi mu waxee noonu, Feligsë mi xam bu wóor mbirum yoon wi, yiwi leen ba beneen yoon. Mu ne leen: «Bu Lisiyas kilifag xare bi ñëwee, dinaa àtte seen mbir.»

²³ Noonu mu sant njiitu xare ba ne ko: «Nanga wottu Pool,

waaye nga may ko féex, te bàyyi ay xaritam, ñu topptoo ko.»

²⁴ Bi ay fan wéyee, Feligsë ñëwaaat, ànd ak soxnaam Dursil, miy Yawut. Noonu mu woolu Pool, di ko déglu ci mbirum gëm Yeesu Kirist. ²⁵ Waaye bi Pool di waxtaan ci mbirum njub ak moom sa bopp ak bés pénc, Feligsë daldi tiit, yiwi ko ne ko: «Demal, bu ma amee jot, dinaa la woolu.» ²⁶ Fekk yaakaaroon na it ne, Pool dina ko jox xaalis; kon mu di ko farala woolu, ngir waxtaan ak moom.

²⁷ Bi ñaari at weesoo nag, amoon na ku wuutu Feligsë, tudd Porsiyus Festus. Noonu Feligsë, mi bëggoon lu neex Yawut ya, bàyyi Pool ca kaso ba.

25

Pool làyyi na ca kanam Festus

¹ Bi Festus teersee ci diiwaanam, mu teg ca ñetti fan, dem Yerusalem. ² Noonu sarxalkat yu mag ya ak njiiti Yawut ya kalaame Pool ci moom. ³ Ñuy sàkku ndimbal ci moom, di ko ñaan bu wér, mu yónni Pool Yerusalem, fekk lal nañu fiiru rey ko ca yoon wa. ⁴ Waaye Festus ne leen: «Ñu ngi wottu Pool ca Sesare, te dinaa fa dem fi ak fan yu néew.» ⁵ Mu ne leen: «Ñi am maana ci yéen nag, nangeen ànd ak man, layooji ak nit ka, bu dee tooñ na.»

⁶ Noonu Festus am fa ñoom juróom ñett ba fukki fan, ba noppi dem Sesare. Ca èllëg sa mu toog ca àttekaay ba, joxe ndigal, ñu indi Pool. ⁷ Bi mu ñëwee nag, Yawut ya jóge Yerusalem wër ko, di ko jiiñ tooñ yu bare te réy, te manuñu leena firndeel.

⁸ Noonu Pool làyyi ne: «Tooñuma yoonu Yawut ya, tooñuma kër Yàlla ga, tooñuma buur ba Sesaar.» ⁹ Ci kaw loolu Festus, mi bëgg lu neex Yawut ya, wax Pool ne: «Ndax bëgguloo dem Yerusalem, nga layoo fa ci mbir yii ci sama kanam?»

¹⁰ Waaye Pool ne ko: «Maa ngi nii taxaw ci kanam àttekaayu buur Sesaar; te fii lañu ma wara àttee. Te yaw ci sa bopp xam nga bu baax ne tooñuma Yawut yi. ¹¹ Su ma tooñoon mbaa ma def lu bon lu jar dee, kon duma tinu ngir baña dee. Waaye bu li ñu may jiiñ taxawul, kenn sañu ma leena jébbal. Dénk naa sama mbir Sesaar.»

¹² Bi mu waxee loolu, Festus gise ak ñi ko wër, mu ne ko: «Dénk nga sa mbir Sesaar, kon ci moom ngay dem.»

Festus diisoo na ak buur Agaripa

¹³ Ba ñu ca tegee ay fan, buur Agaripa ak Berenis ñëw Sesare, ngir nuyusi Festus. ¹⁴ Bi seen ngan di ruus nag, Festus diis buur ba mbirum Pool ne ko: «Feligisë batale na nu ak kenn ku ñu tëj. ¹⁵ Bi ma nekkee Yerusalem, sarxalkat yu mag ya ak njiiti Yawut ya kalaame nañu ko ci man, ñaan ma, ma daan ko. ¹⁶ Waaye ma ne leen: “Jébbale nit, fekk jàkkaarloowul ak ñi koy jiiñ, ba mana làyyil boppam ci li ñu koy jiiñ, loolu dëppoowul ak aaday nguuru Room.” ¹⁷ Bi ñu àndee ak man ba fii nag, randaluma mbir mi, waaye ca èllëg sa sax toog naa ca àttekaay ba, joxe ndigal, ñu indi nit kooku. ¹⁸ Ñi koy kalaame nag, bi ñu taxawee, jiiñuñu ko benn ñaawteef ci yi ma yaakaaroon, ¹⁹ waaye ñuy werante rekk ak moom ci seen yoon ak ci mbirum ku tudd Yeesu, mi dee, te Pool sax ci ne mu ngi dund. ²⁰ Gannaaw lijjanti mbir moomu jafe woon na ma lool nag, ma laaj ko, ndax bëgg na dem Yerusalem, layooji fa ci mbir yooyu. ²¹ Waaye Pool ñaan, nu fomm mbiram, ba kera buur bu tedd ba di ko àtte. Noonu santaane naa ñu aj ko, ba keroog ma koy yónnee Sesaar.»

²² Booba nag Agaripa ne Festus: «Man sax bëgg naa dégg nit kooku.» Festus ne ko: «Bu èllëgee dinga ko dégg.»

Pool teew na ci kanam Agaripa

²³ Ca ëllëg sa nag Agaripa ak Berenis ñëw bu xumb, ñu dugg ca néegu àtte ba, ànd ak kilifay xare ba ak ña am maana ca dëkk ba. Noonu Festus joxe ndigal, ñu indi Pool.

²⁴ Bi mu ñëwee, Festus ne: «Buur Agaripa ak yéen ñépp, ñi fi teew tey, nit kaa ngi nii! Mbiram moo tax mbooloom Yawut yépp, muy ci Yerusalem, muy fii, wër ma di yuuxu ne: “Nit kii waratula dund.” ²⁵ Waaye gis naa ne deful dara lu jar dee. Moona, gannaaw moom ci boppam dénk na boppam buur bu tedd ba, fas naa yéene yónnee ko ko. ²⁶ Fekk awma dara lu wóor ci mbiram, lu ma mana bind sang bi. Moo tax ma indi ko ci seen kanam, rawatina ci sa kanam, buur Agaripa, ngir sunu jataay may ma lu ma bind. ²⁷ Ndaxte yaakaar naa ne yónnee ku ñu tëj, te bañ caa boole lu ko waral, àndul ak xel.»

26

Layu Pool fa kanam Agaripa

¹ Bi mu ko waxee, Agaripa ne Pool: «Jëlal kàddu gi.» Noonu Pool tàllal loxoom, daldi làyyi ne:

² «Buur Agaripa, ma làyyi ci sa kanam tey ci lépp li ma Yawut yiy jiiñ, xol bu sedd la ci man, ³ ndaxte xam nga bu baax aaday Yawut yi ak seeni werantey yoon. Kon maa ngi lay ñaan, nga déglu ma ak muñ.

⁴ «Ci lu jëm ci Yawut yi, xam nañu sama dund li dale ci samag ndaw, muy ci sama biir xeet, muy ci Yerusalem. ⁵ Xam nañu ma bu yàgg te man nañoo seede, su leen neexee, ne daan naa dund ni Farisen, te mooy tariixa bi gëna diis ci sunu diine. ⁶ Li ma indi ci kureelu àttekat yii nag, mooy yaakaar ne Yàlla dina amal li mu digoon sunuy maam. ⁷ Dige booba la fukki giir ak ñaar yu bànni Israyil di sàkku, ngir jot ko, ci jaamu Yàlla ak cawarte guddi ak bëccëg. Yaw buur, yaakaar joojoo tax ñu may kalaame,

ñoom Yawut yi. ⁸ Lu tax seen xel dàq ne Yàlla dina dekkal ñi dee?

⁹ «Man sax ci sama bopp defe woon naa ne war naa def lu bare, ngir suufeel turu Yeesum Nasaret. ¹⁰ Daan naa ko def ci Yerusalem, ba noppi ma jot sañ-sañ ci sarxalkat yu mag ya, bay tëj gaayi Yàlla yu bare. Rax-ca-dolli ku ñu ci masoona bégga rey, ànd naa ci. ¹¹ Daan naa wër jàngoo jàngu, di leen teg toskare te di leen jéema weddiloo. Te sama mer daa na tar, ba ma di leen xañ ba ca dëkk yu sore, ngir fitnaal leen.

¹² «Noonu am bés, may dem dëkku Damaas, yor sañ-sañ ak ndigalu sarxalkat yu mag ya. ¹³ Ca njolloor, buur bi, gis naa ca yoon wa leer gu jóge asamaan ne ràyy, ba raw leeru jant, melax ba ëmb ma, man ak ñi ma àndal. ¹⁴ Nu ne nërëm ci suuf, ma dégg baat bu ma wax ci làkku yawut ne: “Sóol, Sóol, lu tax nga di ma fitnaal? Ngay bëre ak man ni fas wuy woñjeetu ku koy jam dëgël, metti na ci yaw.”

¹⁵ «Noonu ma ne ko: “Yaa di kan, Boroom bi?” Boroom bi ne ma: “Maa di Yeesu, mi ngay fitnaal. ¹⁶ Waaye jógal taxaw. Lii moo tax ma feeñu la: teg naa la yen, nga di ma seedeel ci lépp li nga gis ci man ak li ma lay feeñuji. ¹⁷ Dinaa la musal ci bànni Israyil ak ci ñi dul Yawut. Ci ñoom laa lay yebal, ¹⁸ ngir ubbi seeni bët, nga jële leen ci lëndëm, tàbbal leen ci leer, nga nangoo leen ci sañ-sañu Seytaane, waññi leen ci Yàlla, ma baal leen seeni bàkkaar te may leen cér ci biir sama gaa yi sell ci kaw ngëm.”

¹⁹ «Kon nag buur Agaripa, woruma li ma Yàlla yen ci peeñu. ²⁰ Waaye li tàmbali ci Damaas, teg ci dëkku Yerusalem ak réewu Yawut mépp, ba agsi ci ñi dul Yawut, yégal naa leen, ñu tuub seeni bàkkaar te waññiku ci Yàlla, bay jëf lu dëppook réccu. ²¹ Loolu nag moo waral Yawut yi jàpp ma ca kër Yàlla ga, di ma fexee rey. ²² Waaye gannaaw Yàllaa ngi may taxawu ba tey, maa ngi taxaw fi,

di ko seedeel ci mag ak ndaw; yokkuma dara ci li yonent yi ak Musaa xamle woon lu jiitu, ²³ maanaam Almasi bi dina dékku ay coono, te mooy jékka dekki, bay jollil leer ci bànni Israyil ak ñi dul Yawut.»

²⁴ Bi muy làyyee nii, Festus daldi ko gëdd ak baat bu kawe ne ko: «Dangaa dof, Pool! Xanaa sa njàng mu réy mi da laa xañ sago.»

²⁵ Waaye Pool ne ko: «Festus mu tedd mi, dofuma; waaye lu dëggu laay wax te ànd ak sago. ²⁶ Yëf yii leer na buur bi, moo tax maa ngi koy wax ak kóolute. Wóor naa ne dara ci lii may wax umpu ko, ndaxte lii amewul ciy ruq. ²⁷ Yaw buur Agaripa, ndax gëmulooyonent yi? Xam naa bu wér ne gëm nga.»

²⁸ Noonu Agaripa ne Pool: «Xanaa yaw, ci diir bu gàtt bii rekk, nga ma bégga dugale ci gaayi Kirist!» ²⁹ Pool ne ko: «Muy tey, muy èllég, waxuma yaw rekk waaye it ñi may déglu tey ñépp, na Yàlla def, ba ngeen fekksi ma ci li ma nekk, lu moy jéng yii!»

³⁰ Ci kaw loolu buur ba daldi jóg, boroom réew ma topp ci, Berenis tegu ca ak mbooloo ma mépp. ³¹ Bi ñu génnee nag, ñuy waxante ne: «Nit kii deful dara lu jar dee mbaa kaso.» ³² Te Agaripa ne Festus: «Manoon nanu koo yiwi, bu dénkuloon mbiram Sesaar.»

27

Pool dugg na gaal, di dem Room

¹ Bi loolu wéyee ñu fas yéene noo dugal gaal jëme réewu Itali. Noonu ñu jël Pool ak ñeneen ñi ñu tëjoon, dénk leen njiitu xare bu tudd Yulyus, mi bokk ci mbooloom xare mu buur. ² Nu dugg ca gaalu dëkku Adaramit guy taxaw ci teeruy Asi, daldi tàbbi ci biir géej; te Aristàrk, mi dëkk Tesalonig ci diiwaanu Maseduwan, ànd ak nun.

³ Ca  ll g sa nu teer Sidon; Yulyus laabiir ci Pool, may ko mu dem ci ay xaritam, ngir  nu ganale ko. ⁴ Bi nu fa j gee, nu dem ci biir g ej, leru dunu Sipar ci fegu ngelaw li, ndaxte ngelaw li da noo soflu. ⁵ Nu j ll g ej, gi janook diiwaani Silisi ak Pamfili, teersi Mira ca w lli Lisi. ⁶ Foofa nag njiit la gis gaal gu j ge Alegsàndiri, j m Itali, mu dugal nu ca. ⁷ Noonu nuy dem nd n  diirub fan yu bare, ba janook Kanidd ci kaw coono bu r y; te ndegam ngelaw li mayu nu, nu j m kanam, nu leru dunu Keret ci fegu ngelaw li, janook Salmon. ⁸ Nu romb fa ak coono yu bare, agsi ca b rab bu  nuy wax Teeru yu neex, te dend ak d kku Lase.

⁹ Fekk booba y ggoon na nu ca yoon wa, te dem ci g ej daldi aaytal, ndaxte jamonoy Kooru Yawut ya wees na. Moo tax Pool digal leen ne: ¹⁰ «Gaa  ni, gis naa ne tukki bi  mb na musiba ak kasara ju bare, waxuma gaal gi ak li mu yeb waaye sunuy bakkan sax xaj na ci.» ¹¹ Waaye njiit la sobental waxi Pool, d ggal dawalkat ba ak boroom gaal ga. ¹² Te gannaaw teeru ba neexula lollikoo,  na ca  pp mànkoo ci j ge fa, dem ci biir g ej, ngir wuta agsi Fenigs , biy teerub dunu Keret te janook sowu suuf ak sowu kaw, nu lollikoo fa.

Ngelaw lu metti li

¹³ Noonu bi ngelaw lu woyofliy j ge sudd wolee,  nu defe ne man na noo sottal seen pexe,  nu w gg diigal, daldi tafu ci dunu Keret. ¹⁴ Waaye nees-tuut ngelaw lu wole penku,  nu di ko wax « rakilon», j ge ca dun ba, ne milib ci sunu kaw. ¹⁵ Mu  pp doole gaal ga, daldi ko wat, ba nu bayliku, daldi yal. ¹⁶ Nu daldi daw, leru dun bu tuuti bu  nuy wax K da ci fegu ngelaw, rawale looco ga ci kaw gaal ga ak coono bu bare. ¹⁷ Bi  nu ko y egee,  nu fab ay buum, ngir laxas ca taatu gaal ga, ngir ragala daanu ci suuf su nooy su  nuy wax Sirt; ba noppi  nu daldi sünni diigal, ngir w  ni

doxub gaal ga, nuy yale noonu. ¹⁸ Waaye bi nu ngelaw li sonalee bu metti, ca  ll g sa  nu sünni la gaal ga yeboon ca g ej ga. ¹⁹ Te ca  nnetee lu fan ba,  nu sünni ak seeni loxo jumptukaay, yi  nu yeboon ngir f ggu. ²⁰ Noonu jant bi ne meŋŋ te biddiiw ne mes ay fan yu bare, fekk ba tey ngelaw li di wol ak doole, ba sunu yaakaaru mucc g pp tas.

²¹ Bi loolu di xew, fekk g j na oo lekk, Pool daldi taxaw ci seen biir ne leen: «Gaa  ni, li g non mooy ngeen d glu ma te ba a j ge Keret, ba indil seen bopp musiba ak kasara ju r y jii. ²² L egi nag maa ngi leen di d nk, ngeen takk seen fit, ndax gaal gi rekk mooy y qu, waaye kenn ci y en du dee. ²³ Ndaxte ci guddi menn malaaka dikkal na ma, j ge ci Y lla sama Boroom, bi may jaamu. ²⁴ Mu ne ma: “Pool bul tiit; f ww nga taxaw ci kanam Sesaar, te yaa tax Y llay aar bakkani  ni nga  ndal   pp.” ²⁵ Moo tax, gaa  ni, takkleen seen fit, ndax w olu naa Y lla ne li mu ma wax dina am. ²⁶ Waaye war nanoo luf cib dun.»

Toju gaal ga

²⁷ Ca fukkeelu guddi ga ak  neent nu nga doon jayan-jayani ca g eju Adiratig; noonu ca xaaju guddi dawalkati gaal ga defe ne danu jegesi suuf. ²⁸  nu s nni nattukaay ba ci biir g ej, mu j pp  neent fukki meetar, dem ca kanam tuuti, s nniwaat ko, j pp fanweeri meetar. ²⁹  nu ragal ne dina u fenqu ci ay xeer, kon  nu daldi s nni  neenti diigal ci geenu gaal ga, di  naan b t set. ³⁰ Waaye ci kaw loolu dawalkati gaal ga taafantaloo ne da uy s nniji ay diigal ca boppu gaal ga, fekk da uy fexee j l looco ga, ba raw. ³¹ Waaye Pool ne njiit la ak xarekat ya: «Bu  ni desul ci gaal gi, dungeen raw.» ³² Noonu xarekat ya dagg buum, yay t ye looco ga, b yyi ko mu w y.

³³ Bi b t setagul, Pool sant leen  nu lekk; mu ne leen: «Tey mooy seen fukki fan ak  neent yu ngeen ne jonn,

lekkuleen, mosuleen dara. ³⁴ Maa ngi leen di sant nag, ngeen lekk, ndax noonu rekk ngeen mana rawe. Ndax genn kawar du rot ci yéen.» ³⁵ Bi mu waxee loolu, mu fab mburu, sant Yàlla ci kanam ñépp, damm ko, daldi ko lekk. ³⁶ Bi ñu gisee loolu, ñépp dëgëraat, ñu daldi lekk ñoom itam. ³⁷ Mboolem ñi nekkoon ca gaal ga mat na ñaar téeméeri nit ak juróom ñaar fukk ak juróom benn. ³⁸ Noonu ñu lekk ba suur, daldi sànni pepp ma ca géej ga, ngir woyofal gaal ga.

³⁹ Bi bët setee nag, xàmmiwuñu réew ma, waaye séen nañu ruqu tefes. Noonu ñu fas yéene caa teeral gaal ga, bu ñu ko manee. ⁴⁰ Ñu dagg diigal ya, bàyyi leen ci biir géej, yiwiwaale baar ba; ba noppi firi wiiru kanam ga, jublu ca tefes ga. ⁴¹ Waaye ñu dal ca tundu suuf ca bérab bu ñaari koronj daje, gaal ga daldi fa luf. Boppu gaal ga nuur bu baax, ne fa tekk, te dooley duus ya daldi toj geen ba.

⁴² Bi loolu amee xarekat ya bégga rey ñi ñu tëj, ngir ragal ñenn ñi féey, ba raw. ⁴³ Waaye njiit la bégga musal Pool, mu tere leen pexe ma. Mu sant ñi mana féey, ñu jékka sóobu ca ndox ma, ba jot tefes ga. ⁴⁴ Mu sant ñi ci des ñu def noonu, langaamu ci ay dénk, mbaa ca tojiti gaal ga. Noonu ñépp jot tefes ga ci jàmm ak salaam.

28

Pool ci dunu Màlt

¹ Bi nu rëccee, nu yég ne dun baa nga tudd Màlt. ² Te waa réew ma won nu laabiir gu raññiiku, ndaxte taalal nañu nu sawara, ganale nu ndax taw bi sóob ak sedd bi. ³ Pool nag di for matt, di ko def ca taal ba, jaan ne ca mëlle ndax tangoor wa, taq ci loxoom. ⁴ Bi waa réew ma gisee rab wa wékku ci loxoom nag, ñuy waxante naan: «Ci lu wóor nit kii reykat la; te bi mu rëccee ca géej ga sax, ndogalu Yàlla mayu ko mu dund.» ⁵ Waaye Pool yêlëb rab

wa ca sawara sa, te wàññiwu ko dara. ⁶ Nit ñi di xaar mu newi, mbaa mu ne dàll, dee; waaye bi ñu négee lu yàgg te gis ne dara jotu ko, ñu soppi xel ne: «Kii yàlla la.»

⁷ Amoon na nag ca wet ya ay suuf yu doon moomeelu ku tudd Publiyus, di kilifag dun ba. Mu teeru nu, ganale nu ngan gu réy diirub ñetti fan. ⁸ Fekk baayu Publiyus dafa tēdd ndax ay tàngoori yaram yu koy dikkal ak biiru taññ. Pool nag dem seeti ko, ñaan ci Yàlla, teg ko ay loxoom, mu daldi wér. ⁹ Ci kaw loolu jarag ya ca des ca dun ba daldi dikk, amaate wér-gi-yaram. ¹⁰ Ñu teral nu ci fànn yu bare, te bi nuy dem, ñu jox nu li nuy soxla lépp.

Egg nañu dēkku Room

¹¹ Bi nu fa amee ñetti weer, nu dugg ca gaal gu lollikoo ca dun ba, daldi tàbbi ca géej ga. Gaalu dēkku Alegsàndiri la woon, te yor xàmmikaay guy nataalu Kastor ak Polugsē. ¹² Noonu nu teer dēkku Sirakus, toog fa ñetti fan. ¹³ Nu jóge fa, leru tefes ga, ba agsi Resiyo. Ca èllēg sa ngelawu sudd daldi jóg, te ca ñaareelu fan ba nu teer Pusol. ¹⁴ Gis nanu fa ay bokk, ñu ñaan nu, nu toog fa ayu-bés. Noonu nu dem Room. ¹⁵ Sunuy xibaar law na, ba egg ca bokk ya fa dēkk, noonu ñu gatandu nu ba ca péncu Apiyus ak bérab bu ñuy wax Ñetti añukaay ya. Bi leen Pool gisee, mu sant Yàlla, daldi takk fitam. ¹⁶ Bi nu dikkee Room nag, ñu may Pool, mu dēkk fa ko lew, moom ak xarekat ba koy wottu.

Pool xamle na xibaaru jàmm bi ca Room

¹⁷ Bi ñetti fan wéyee, mu woolu njiiti Yawuti dēkk ba. Bi ñu dajaloo nag, mu wax leen lii: «Bokk yi, jàpp nañu ma ci Yerusalem, jébbal ma waa Room, fekk defuma dara luy suufeel sunu xeet, mbaa lu juuyoo ak sunuy aaday maam. ¹⁸ Waa Room nag seet sama mbir, te bëgg maa bàyyi, ndaxte toppuñu ma dara lu jar dee. ¹⁹ Waaye bi ko Yawut ya bañee, fas yéene naa dénk sama mbir Sesaar,

fekk ba tey awma dara lu may taqal sama xeet. ²⁰ Moo tax ma ñaana gise ak yéen, nu diisoo, ndaxte yaakaaru bànni Israyil moo tax ñu jéng ma.»

²¹ Bi ñu ko dégge, ñu ne ko: «Jotunu benn bataaxal bu jóge Yude ci sa mbir, te kenn ci bokk, yi fi dikk, jottaliwul mbaa mu seede ci yaw lu bon. ²² Waaye bëgg nanoo dégg li nga gëm, ndaxte xam nanu ne, tariixa booba, kenn jubluwu ko fenn.»

²³ Noonu ñu jox ko bés, te ñu bare ñëw, fekksi ko ca néegam. Mu di leen jàngal suba ba ngoon, di leen dëggal lu jëm ci nguuru Yàlla ak ci Yeesu, tukkee ci yoonu Musaa ak ci yonent yi, di leen jéema gëmloo. ²⁴ Ñenn ñi nag gëm li mu wax, ña ca des weddi ko. ²⁵ Gannaaw manuñoo déggoo, ñu bëgga tas. Waaye bi ñuy laata dem, Pool teg ca wax jii: «Xel mu Sell mi wax na seeni maam dëgg jaarale ko ci yonent Yàlla Esayi. ²⁶ Nee na:

“Demal ci xeet wii ne leen:
‘Dingeen déglu bu baax waaye dungeen xam dara;
di xool bu baax waaye dungeen gis dara.’

²⁷ Ndaxte xolu xeet wii dafa dërkiis;
dañuy déglu ak nopp yu naqari,
tey gëmm seeni bët,
ngir baña gis ak seeni bët,
dégg ak seeni nopp,
te xam ci seen xol,
ñu waññiku ci man, ma wéral leen.”

²⁸⁻²⁹ «Xamleen nag ne xibaaru mucc gii yégal nañu ko ñi dul Yawut, te ñoom dinañu ko déglu.»

³⁰ Noonu diirub ñaari at Pool dëkk ca kër gu muy fey, di fa àggale ñépp ñi koy seetsi. ³¹ Muy yégle nguuru Yàlla, di jàngle ci mbirum Boroom bi Yeesu Kirist ak fit wu dëgër, te kenn terewu ko ko.

Téereb Injiil

The New Testament in Wolof, 2010 version.

Le Nouveau Testament en langue Wolof, revision de 2010

copyright © 2010 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For full copyright statement, see <http://sng.al/copyright>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Feb 2021 from source files dated 12 Feb 2021

79742756-9e1e-54a8-8cef-3115026c278e